

บทที่ ๔

การประยุกต์ใช้หลักิริโอตตปปะและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘

ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากรของเจ้าหน้าที่สรรพากร ซึ่งเป็นงานที่หนักและท้าทายความสามารถเป็นอย่างมาก ต้องใช้ความอดทน ใช้ความเพียร ใช้ความรอบคอบ ทำงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ควรนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อเป็นแรงกระตุ้น เป็นกำลังใจเป็นแรงผลักดัน และใช้เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมในความประพฤติปฏิบัติตนทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นไปในทางที่ถูกที่ควรด้วยระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และศีลธรรมอันดีได้แก่ หลักิริโอตตปปะและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ควรนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บภาษีอากร และนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกรมสรรพากรได้นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมี “หิริ” คือมีความละอายต่อการประพฤติปฏิบัติตนอันเป็นไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร และ “โอตตปปะ” คือ มีความกลัวในการประพฤติปฏิบัติตนที่ผิดต่อระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความเสื่อมได้

ที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้มีเจตนามองว่า เจ้าหน้าที่สรรพากรประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ผิด หรือไม่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ดี ที่แนะนำให้เอาหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติของตน ก็เพื่อใช้เป็นแรงกระตุ้น เป็นกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้ปราศจากความทุกข์ มีความสุขในการทำงาน และเจริญก้าวหน้าในอาชีพต่อไป เมื่อทุกคนมีความละอายต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม และมีความกลัวต่อการถูกลงโทษ ก็ควรจะละเว้นจากการประพฤติปฏิบัติตนที่ผิดกฎหมาย ผิดระเบียบ ผิดศีลธรรม อันจะนำไปสู่ความเสื่อม คือ ความทุกข์ ความเดือดร้อน ซึ่งเกิดจากความประมาทของตน ควรจะมีสติและตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท นำอิทธิบาท ๔ ไปใช้เป็นเครื่องนำทางในการปฏิบัติงานมุ่งไปสู่ความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีอากร และนำไปแก้ปัญหามาในการจัดเก็บภาษีอากร เช่น มีความพึงพอใจในงานจัดเก็บภาษีอากร ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรอุทิศเวลาให้กับราชการ มีใจจดจ่ออยู่กับการ

ตรวจสอบใบกำกับภาษีที่ผู้ประกอบการนำมาเป็นหลักฐานในการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือ หมั่นออกไปตรวจสอบใบกำกับภาษีปลอมที่ผู้ประกอบการจัดทำออกมาขายให้กับบริษัท ห้างร้านต่างๆ ซึ่งมีกรณีตัวอย่างดังนี้

พล.ต.ต.สุชาติ กาญจนวิเศษ ผบก.สศก. และเจ้าหน้าที่จากสำนักตรวจสอบภาษีอากรกลางกรมสรรพากร ร่วมกันแถลงข่าวการจับกุม นางชนิษฐา เปรมศรี อายุ ๓๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๒๐๖/๖ หมู่ ๕ ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นผู้ต้องสงสัย โดยทำการล่อซื้อใบกำกับภาษี^๑ที่ออกโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่บริเวณสวนหย่อมติดกับเกาะลอย อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการตรวจค้นพบใบกำกับภาษีที่ออกในนาม ห้างหุ้นส่วนจำกัด แหลมณังค้าไม้ ออกให้กับบริษัท ห้างร้านและร้านค้าต่างๆ รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒,๒๑๓,๖๕๔ บาท และคิดค่าใบกำกับภาษีในอัตราร้อยละ ๓.๕ ของมูลค่าที่ปรากฏในใบกำกับภาษี ซึ่งนางชนิษฐา ให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้จัดทำขึ้น

จากกรณีนี้ ใบกำกับภาษีปลอมดังกล่าวข้างต้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เกิดขึ้นในท้องที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๔ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบอยู่ก็ตาม แต่ก็สร้างความกังวลใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก เพราะต้องให้ความใส่ใจในการตรวจสอบความถูกต้องของใบกำกับภาษีอย่างละเอียดรอบคอบมากกว่าแต่ก่อน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลเสียหายให้แก่รัฐ และตัวผู้ปฏิบัติงานเองเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของแบบแสดงรายการเสียภาษี หรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตรวจคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม ก็จะต้องทำงานหนักและใช้เวลามากขึ้น เพราะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการตรวจสอบความถูกต้องมากกว่าแต่ก่อน เพราะใบกำกับภาษีปลอมที่จัดทำขึ้นจากท้องที่อื่น อาจจะมีผู้ประกอบการที่อยู่ในท้องที่ที่ตนปฏิบัติงานอยู่นำมาใช้เครดิตภาษี หรือขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มในท้องที่ตนรับผิดชอบอยู่ก็ได้

ในการปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องใช้ความเพียร ความอดทน มีสติ มีความละเอียดรอบคอบเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เนื่องจากใบกำกับภาษีปลอมที่ผู้เสียภาษีซื้อเพราะมีเจตนาทุจริต คิดมิชอบ สามารถนำใบกำกับภาษีปลอม ไปใช้เป็นหลักฐานในการขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มได้ หรือนำใบกำกับภาษีปลอมไปใช้ในการเครดิตภาษี

^๑สายฝน แชนเพชร, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามใบกำกับภาษีปลอม: กรณีศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๒”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

ให้กับ บริษัท ห้างร้าน ของคนที่มั่งคั่งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่ตั้งใจในการทำงาน หรือปฏิบัติงานด้วยความไม่รอบคอบ อาจทำให้การตรวจสอบการขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดความผิดพลาดได้ ซึ่งจะทำให้รัฐเสียหาย องค์กรเสียหาย ตัวผู้ปฏิบัติงานเองอาจได้รับโทษ เพราะเกิดจากความประมาทเลินเล่อ เนื่องจากไม่นำหลักกรรมไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการปฏิบัติงาน จึงทำให้พบกับความทุกข์ ความเดือดร้อนได้ ผู้วิจัยมองเห็นว่า บุคคลนั้นขาดหิริ คือ ความละอาย บาบ เช่น ไม่มีความละอายต่อการไม่ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานขาดความละเอียดรอบคอบ ไม่มีความละอายต่อการทำผิดระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และศีลธรรมอันดี ขาดโอตตปปะ คือ ความเกรงต่อกลัวบาป ได้แก่ การทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม ไม่กลัวถูกติเตียน ไม่กลัวถูกลงโทษ เช่น โทษทางวินัย โทษทางแพ่ง โทษอาญา เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า เจ้าหน้าที่สรรพากรทุกคนตั้งแต่ ผู้ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหาร ควรนำหลักหิริโอตตปปะและหลักกรรมที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในความถูกต้องเป็นปกติ

๔.๑ การนำหลักหิริโอตตปปะและหลักกรรมมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการงานจัดเก็บภาษี

อาคารของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘

กระบวนการงานจัดเก็บภาษีอากร ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘ จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ในพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มี ๘ กระบวนการ^๒ สร้างคุณค่า ดังนี้

๑. งานจดทะเบียน
๒. งานชำระภาษีอากร
๓. งานคืนภาษีอากร
๔. งานสำรวจแหล่งภาษีอากร
๕. งานตรวจสอบและกำกับดูแล
๖. งานเร่งรัดภาษีอากรค้าง

^๒ สมเจตน์ ประสงค์ดี, กระบวนการจัดเก็บภาษีอากร, นักวิชาการชำนาญการพิเศษ สำนักงานมาตรฐานการจัดเก็บภาษีกรมสรรพากร, บทความทั่วไป (กรมสรรพากร), ที่มา [http:// www.OKNATION NET /blog/Blood/2014/02/21/entry](http://www.OKNATION.NET/blog/Blood/2014/02/21/entry), (เข้าถึงวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘).

๓. งานพิจารณาอุทธรณ์

๔. งานดำเนินคดีภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีอากร มีกระบวนการหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นงานที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนละเอียดอ่อน และเป็นงานที่ต้องใช้เทคนิค ประสบการณ์ วิธีการเจรจา กับบุคคลหลายประเภท บางคนมีความเข้าใจเรื่องภาษีดี บางคนไม่มีความรู้เรื่องภาษีเลย ต้องใช้ความอดทน อดกลั้น ในการทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษีเป็นอย่างมาก ทำอย่างไร จึงจะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ของงานที่เราได้รับมอบหมายมาได้ การทำงานจะต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง ทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร เช่น มีระยะเวลาดำเนินการน้อย ผู้เสียภาษีไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น กัดดันเราอยู่ตลอดเวลา เราต้องตั้งสติให้มั่นและ ให้คิดบวกเสมอว่า เราเป็นผู้อาสาเข้ามาเป็นนักจัดเก็บภาษีอากรเอง ไม่มีใครบังคับเรา เราจะต้องมีความอดทน อดกลั้น ต่อทุกสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งที่ไม่พึงปรารถนามากระทบจิตใจของเราให้ได้ เพื่อไม่ให้เกิดความหวั่นไหว มีจิตใจตั้งมั่น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อใช้เตือนสติและควบคุมความประพฤติปฏิบัติตนในการทำงาน และนำไปใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งประกอบด้วย

๔.๑.๑ หิริโอตตปปะ

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ หิริ โอตตปปะ แล้วเห็นว่า เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ควบคุมความประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากร ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘ ได้เป็นอย่างดี เพราะหลักหิริ โอตตปปะ เป็นหลักธรรมที่มุ่งสอนให้คนละเว้นจากการประพฤติตนไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรและให้เกรงกลัวต่อการกระทำผิดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี เช่น กลัวการถูกลงโทษ กลัวถูกติเตียน เป็นต้น

๑. หิริ คือ ความละอายบาป หมายถึง เป็นความรู้สึกเกรงกลัวต่อการประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต คอรัรัปชั่น การประพฤติตนเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม เป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากรต้องมีสติระลึกอยู่เสมอตลอดเวลาว่า การประพฤติปฏิบัติตนที่ผิดต่อ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และศีลธรรม เป็นการประพฤติดุชั่ว เป็นบาป ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากร ควรนำหลักหิริไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติ

ปฏิบัติตนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากบาปทั้งปวง จะเป็นมงคลแก่ชีวิตของตนเอง สังคม และองค์กร

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ตั้งแต่ผู้ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหาร ควรนำเอา หลักธรรมข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและใช้แก้ปัญหการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพราะความ ละอายต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม จะทำให้ไม่กล้าทำผิดต่อระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือ ศีลธรรมอันดี เมื่อทุกคนปฏิบัติตนให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรแล้ว สังคมย่อมมีความสุข ตัว ผู้ปฏิบัติงานเองก็มีความสุข องค์กรก็เจริญ การปฏิบัติงานก็จะเป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย ถ้าหากไม่มีความละอายต่อบาป ประพฤติตนไปในทางที่ไม่ชอบ เช่น ททุจริต รับสินบน นื้อราษฎร์บัง หลวง ผลที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ดี จะทำให้ใจเป็นทุกข์ ไม่มีความสุข พบกับความเดือดร้อน นำไปสู่ความเสื่อม และจะมีผลกระทบต่อนหน้าที่การงานของตนตลอดจนถึงผู้ร่วมงานและองค์กร ฉะนั้น ควรตั้งตนเป็นผู้มีหิริ คือ มีความละอายต่อการประพฤติชั่ว แล้วเว้นจากการกระทำนั้นเสีย

๒. โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป หมายถึง เป็นความรู้สึกเกรงกลัวต่อการ ประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องด้วยระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และหลักศีลธรรมอันดี กล่าวคือเมื่อ ทำอะไรที่ไม่ถูกต้องลงไปแล้ว จะต้องได้รับโทษจากผลของการกระทำนั้น เช่น การทุจริต คอร์รัปชัน ความไม่เป็นธรรม เป็นต้น เมื่อเราประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เราจะต้องพบกับความเสื่อม ความทุกข์ ความเดือดร้อน แน่นอน มีสติระลึกรู้ยู่ เสมอว่าการประพฤติปฏิบัติตนผิดกติกาของสังคม เราจะต้องพบกับความวิบัติ คือ เป็นทุกข์ เดือดร้อน เสื่อมเสียชื่อเสียง ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากร ควรนำหลักธรรมข้อนี้ไปใช้เป็นเครื่อง เตือนสติคอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติตนอยู่เสมอ จะเป็นมงคลแก่ชีวิตของตนเอง สังคม และ องค์กร^๓

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหาร ควรนำ หลักธรรมข้อนี้ไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติของตนให้เป็นไปในทางที่ ถูกต้อง ชอบด้วยกฎหมาย และศีลธรรมอันดี แล้วเว้นจากการประพฤติที่ไม่ถูกต้องทั้งปวงเสีย

หิริโอตตปปะ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนมนุษย์ให้ละเว้นจากการประพฤติชั่ว กลัวบาปหมายถึง ไม่ให้ทำผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กติกาของสังคม ตลอดถึงศีลธรรมอันดี

^๓ อ.จ.ด.ก. (ไทย) ๒๓/๘/๖๓.

งาม หลักธรรมข้อนี้ เจ้าหน้าที่สรรพากร ควรนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการปฏิบัติงานหรือนำมาใช้แก้ปัญหาในจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดี

๔.๑.๒ ทิส ๖

ผู้วิจัยนำ ทิส ๖ มาพิจารณาหาความหมายเฉพาะทิสเบื้องล่าง (हेतुमित्त) เท่านั้น เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมข้อนี้ไปใช้กับสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘ เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการอยู่ร่วมกันขององค์กรกับสมาชิกขององค์กร ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สร้างความมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและแสดงออกเพื่อตอบแทนซึ่งกันและกันสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นการสร้างเสริมกำลังใจของบุคลากรภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี ดังนี้

(๑) หน้าที่ขององค์กรจะต้องปฏิบัติต่อสมาชิกภายในองค์กร

๑. จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศ วัย และความสามารถ
๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
๓. จัดสวัสดิการที่ดี ช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้
๔. มีอะไรได้มาพิเศษก็แบ่งปันให้
๕. ให้มีวันหยุดและวันลาพักผ่อนตามโอกาสสมควร

(๒) สมาชิกในองค์กรจะต้องปฏิบัติต่อองค์กร

๑. เริ่มทำงานก่อน
๒. เลิกงานทีหลัง
๓. เอาแต่ของทีนายให้
๔. ทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
๕. นำความดีของนายจ้างและกิจการไปเผยแพร่

हेतुमित्त หมายถึง ทิสเบื้องล่าง เป็นหลักธรรมที่ควรนำไปใช้กับองค์กร เพราะทิสเบื้องล่างนี้ได้ให้ความสำคัญระหว่างองค์กรกับสมาชิกภายในองค์กรว่า มีหน้าที่ต้องสร้างความมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างไร

องค์กรจะต้องให้ความสำคัญแก่สมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกจะต้องปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายแล้ว อย่างเต็มความสามารถ และปฏิบัติงานในลักษณะ ดังนี้

๑. เริ่มทำงานก่อน

ตามปกติหน่วยงานต่างๆ จะมีการกำหนดเวลาเข้าทำงานที่แตกต่างกัน โดยจะคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงานนั้นๆ เป็นตัวกำหนดเวลาการเข้าทำงาน ซึ่งจะกำหนดเวลาเข้าทำงาน และกำหนดเวลาเลิกงานไว้อย่างชัดเจน และมีวิธีลงเวลาเข้าทำงานที่แตกต่างกัน เช่น ลงลายมือชื่อ ระบุบัตร ตอกบัตร เป็นต้น พนักงานทุกคนควรมีจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร ควรมาถึงสถานที่ทำงานก่อนเวลาเพื่อประโยชน์ ดังนี้

- ก. เพื่อได้พักหลังจากเดินทางมาถึง
- ข. เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนถึงเวลาทำงาน
- ค. เพื่อเตรียมงานที่จะส่งมอบให้คนอื่นได้ทันเวลาที่กำหนด
- ง. เพื่อได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงานก่อนเริ่มทำงาน
- จ. เพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้ทำงานสะดวกขึ้น

๒. เลิกงานทีหลัง

เป็นพนักงานที่ดีต้องอุทิศเวลาให้กับองค์กร ไม่เอาเปรียบองค์กร เมื่อใกล้เวลาเลิกงานไม่ควรแสดงกิริยาอาการกระสับกระส่ายตั้งท่าเก็บของใช้เข้าลิ้นชักโต๊ะทำงานแล้วรอเวลาหมด ควรจะตรวจสอบความถูกต้องของงานที่ทำเสร็จแล้ว หรือเตรียมงานที่จะทำในวันต่อไปให้พร้อมเพื่อจะทำในวันรุ่งขึ้น คือ จัดระบบการทำงานให้ต่อเนื่อง ถ้าหากคนไม่สามารถมาทำงานในวันต่อไปได้ งานที่เรากำลังทำค้างอยู่นั้น บุคคลอื่นที่อยู่ในสำนักงานก็สามารถทำงานนั้นต่อจากเราได้โดยไม่เกิดความสะดุดของงานนั้น ถ้าไม่มีงานเร่งด่วนควรเลิกงานหลังเวลาเลิกงานไม่น้อยกว่า ๑๐ นาที ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของงานในวันนั้น หรือเตรียมงานที่จะต้องทำในวันรุ่งขึ้นไว้เพื่อความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น

๓. เอาแต่ของทีนายให้

- ก. เงินเดือน
- ข. เบี้ยเลี้ยง

ค. ค่าล่วงเวลา

ง. ค่าพาหนะ โบนัส เป็นต้น

เอาแต่ของที่นายให้ในที่นี้ หมายถึง เอาแต่ค่าตอบแทนที่ นายจ้าง หรือองค์กร มอบให้ เนื่องจากเราทำงานให้ (ค่าจ้าง,ค่าแรง) หรือสิ่งของอื่นๆ ที่นายจ้างมอบให้โดยเสน่หา ซึ่งเป็นสิ่งที่เราได้มาโดยชอบ ไม่ควรยินดีกับสิ่งที่ได้มาโดยไม่ถูกต้อง คือ สิ่งที่ได้มาโดยมิชอบ เช่น การทุจริต คอร์รัปชั่น การนำเอาของทางราชการไปใช้ที่บ้าน หรือการนำเอางานส่วนตัวมาทำในสำนักงานโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ของสำนักงาน เป็นต้น พนักงานที่ดีไม่ควรประพฤติ แต่ควรจะต้องมั่นอยู่ในหลักของhiri หมายถึง มีละอายต่อการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกไม่ควร และหลักโศตตัปปะ หมายถึง เกรงกลัวต่อความประพฤติปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือศีลธรรมอันดี เช่น กลัวถูกติตำหนิ กลัวถูกลงโทษ เมื่อมีความละอายต่อการประพฤติชั่ว กลัวการถูกลงโทษ ก็ควรเว้นในกระทำความผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม นั้นเสีย เมื่อละเว้นได้เด็ดขาดแล้ว จะเป็นมงคลชีวิตแก่ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ และจะส่งผลให้พบกับความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า ในหน้าที่การงานต่อไป

๔. ทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น

การทำงานภายในองค์กร พนักงานทุกคนจะต้องปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ อย่างเคร่งครัด และให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กร ซึ่งได้จัดลำดับการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนของการทำงานอย่างชัดเจนต่อเนื่อง การปฏิบัติงานขององค์กรควรนำหลัก ๕ ส. มาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ประกอบด้วย

๑. สะสาง คือ จะต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างของที่จำเป็นต้องใช้กับของที่ไม่น่าจำเป็นต้องใช้ สิ่งไหนที่ไม่ใช้แล้วก็จัดออกไป เก็บไว้เฉพาะสิ่งที่จำเป็น

๒. สะดวก คือ การจัดวางของที่จำเป็นให้ง่ายต่อการนำไปใช้ ทุกคนเห็นแล้วก็รู้ว่าเป็นอะไร สามารถจะนำไปใช้โดยสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาค้นหา

๓. สะอาด คือ จะต้องดูแลรักษาทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ให้น่าดูอยู่เป็นนิตย์ ทำให้บรรยากาศในที่ทำงานน่าอยู่ น่านั่ง ไครมาเห็นก็สบายตา สบายใจ

๔. สุขลักษณะ คือ ต้องมีสภาพหมดจด สะอาดตา โดยรักษา ๓ ส. แรกไว้ให้คงสภาพเดิม หรือ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

๕. สร้างนิสัย คือ การปฏิบัติตนให้ถูกต้อง และคิดเป็นนิตยน์ตนเอง

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว พนักงานยังจะต้องพัฒนาตนเอง และหาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เทคนิคในการทำงานให้สมัยอยู่ตลอดเวลา เพราะหน้าที่การงานจะต้องก้าวไปข้างหน้า จากตำแหน่ง ผู้ปฏิบัติงาน ไปสู่ผู้บริหารในอนาคต ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่มองกาลไกล องค์กรควรจัดส่งพนักงาน ไปฝึกอบรม ไปดูงาน ไปสัมมนาบ่อยๆ หรืออย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ ปฏิบัติอยู่ หรือเกี่ยวข้องกับองค์กร

๕. นำความดีของนายจ้างและกิจการไปเผยแพร่

ผู้ที่ปฏิบัติงานจะอยู่ในองค์กรใดก็ตาม สิ่งแรกที่พึงทำ คือ ต้องสร้างศรัทธา มีความเชื่อถือ ในองค์กรนั้นก่อน เพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น แรงผลักดัน ให้เกิดความจงรักภักดีในองค์กรนั้น แล้ว มองเป็นบวกเสมอ “อย่านิทานาย อย่าทำลายองค์กร” การนิทานผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรที่ตนเอง ปฏิบัติงานอยู่นั้น เป็นการทำร้ายตนเอง โดยทางอ้อม เหมือนกับเราเปิดประตูให้ผู้ร้ายเข้าบ้าน ซึ่งมัน จะเป็นภัยต่อตนเองในภายข้างหน้า เพราะเป็นการสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชาหรือองค์กร ของตนเอง จะส่งผลไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนและแสดงออกต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อองค์กรไป ในทางที่ไม่เหมาะสม เมื่ออยู่ต่อหน้ากันอาจทำให้เกิดการเงิน การแสดงออกก็ไม่มีความจริงใจ ถ้าหาก ผู้บังคับบัญชารู้ ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงานหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองได้ การนิทานหรือการกล่าวร้ายผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรของตนให้ผู้อื่นฟังนั้น อาจจะทำให้ผู้ฟังเกิด ความรังเกียจได้ เนื่องจากเขาไม่รู้ข้อมูลที่แท้จริง บุคคลภายนอกจะมองผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรไป ในทางเลวร้าย จะส่งผลกระทบและอาจจะลดความน่าเชื่อถือลงได้^๔

สิ่งที่บุคคลภายนอกในองค์กรทุกควรควรทำ คือ การมองหาสิ่งที่ดีงามของผู้บังคับบัญชา หรือองค์กร นำออกไปเผยแพร่บอกกล่าวให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ เช่น ปีภาษี ๒๕๕๗ สำนักงาน สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๒๘ เก็บภาษีได้สูงกว่าประมาณการ หรือ หนี้ภาษีอากรค้างสามารถ เร่งรัดจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ เป็นต้น พนักงานทุกคนต้องเปิดใจกว้าง พยายามเข้าใจองค์กร และผู้บริหาร โดยไม่เอามาตรฐานของตนเองไปตัดสิน ถึงแม้จะเป็นความดีเพียงเล็กน้อยก็ตาม ควร นำความดีเหล่านั้น ไปเล่าให้คนอื่นฟัง หรือ พนักงานขององค์กรอื่นๆ ได้รับรู้ และควรทำบ่อยๆ ทัศนคติที่ดีที่มีต่อผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรจะได้ผ่อนคลายลงไป เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่ คณะและเผยแพร่ความดีขององค์กรให้บุคคลภายนอกทราบ เราต้องมีความละเอียดต่อการกล่าวร้ายต่อ

^๔ที.ป. (ไทย.) ๑๑/๒๖๖/๒๑๒.

ผู้บังคับบัญชาหรือองค์กร และต้องการมีความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษเมื่อผู้บังคับบัญชาทราบเรื่อง

๔.๑.๓ สติสัมปชัญญะ

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ สติ-สัมปชัญญะ แล้วเห็นว่า เป็นหลักธรรมที่ให้ประโยชน์กับผู้ที่นำไปใช้ในการเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติตน ให้อยู่ในความถูกต้อง ระลึกรู้อยู่ตลอดเวลา อะไรควรประพฤติ อะไรไม่ควรประพฤติ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

๑. สติ คือ ความระลึกได้ หมายถึง ความระลึกได้ ในการพูด ในการกระทำ ในความคิด ในเรื่องที่ผ่านมา สติมีความจำได้ดีไม่หลงลืม มีการควบคุมที่ดีเป็นเครื่องกำหนดสติ สามารถนำไปแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ ที่กล่าวเช่นนั้น เพราะสติเป็นตัวกำกับความคิด ก็คือการระลึกรู้คิดได้ใน ๓ กาล ดังนี้

ก. ระลึกถึงเรื่องในอดีตกาล หมายถึง ระลึกถึงงานที่เคยทำ เช่น ผู้เสียภาษีรายนาย (ก) ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๕ ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มเกินกำหนดเวลาเสมอ เป็นต้น

ข. ระลึกถึงเรื่องในปัจจุบัน หมายถึง ระลึกถึงงานที่กำลังทำอยู่ เช่น รายงาน (ข) เราออกไปตรวจสอบสภาพกิจการเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๘ ได้ออกใบบังคับให้มาพบในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ ถึงกำหนดเวลาแล้วยังไม่มาพบต้องออกหนังสือเชิญพบใหม่อีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น

ค. ระลึกถึงเรื่องในอนาคต หมายถึง ระลึกถึงสิ่งที่เราจะต้องทำในวันข้างหน้า เช่น เราควรจะต้องเลือกรายที่จะออกตรวจสอบสภาพในเดือนหน้าก็ราย จะเลือกรายที่ประกอบกิจการประเภทไหนดี เป็นต้น

๒. สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัว หมายถึง มีความรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา จะทำอะไรก็ตามต้องมีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน มีการเลือกเฟ้นเป็นข้อดี ลักษณะของสัมปชัญญะ ได้แก่ การรู้ตัวว่าเรากำลังทำอะไรอยู่รู้ว่าทำไปแล้วจะมีผลออกมาเป็นอย่างไร รู้ว่าถ้าทำสำเร็จแล้วจะได้ผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ หรือต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ คนที่มีสัมปชัญญะจะต้องเป็นคนที่มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา เป็นคนที่ตื่นตัวอยู่เสมอ รู้ว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ เช่น รู้ว่า

ขณะนี้เรากำลังบันทึกคำให้การของผู้เสียหายอยู่ หรือขณะนี้เรากำลังประชุมประจำเดือนอยู่ หน้าที่ของสัมปชัญญะย่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเราเป็นคนที่รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา มีอะไรเกิดขึ้นเรารู้เท่าทันเหตุการณ์นั้นๆ เป็นต้น^๕

หลักของสติและสัมปชัญญะ ได้ชื่อว่า มีอุปการะมาก สติ-สัมปชัญญะ เป็นอุปการะธรรมที่ช่วยอุดหนุนให้สำเร็จกิจได้ทั้ง ๒ ทาง คือ ทางดีก็ได้ ทางชั่วก็ได้ แต่ในที่นี้หมายถึงเฉพาะในทางที่ดีเท่านั้น เพราะเป็นเครื่องมือที่ทำให้สำเร็จประโยชน์เกื้อกูลกิจต่างๆ ได้ เช่น ความไม่ประมาท มีอุปการะในศีล สติและสัมปชัญญะ จะเป็นเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของเราไม่ให้เป็นผู้ละเมิดศีล เมื่อเราประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามหลักศีลธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โทษก็ไม่มี ย่อมเป็นผู้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง

๔.๑.๔ ขันติ โสรัจจะ

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ ขันติ โสรัจจะ แล้วเห็นว่า เป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิด ความดี ความงาม กับบุคคลที่มีขันติ โสรัจจะ คอยควบคุมความประพฤติของตนให้มีความอดทน ให้มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากร ดังนี้

๑. ขันติ คือ ความอดทน หมายถึง อดทนต่ออารมณ์ที่ไม่พึงพอใจ และไม่หวั่นไหวทั้งกายและใจ เมื่อประสบกับเรื่องที่ทำให้อารมณ์ขุ่นมัว เศร้าหมอง อันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความอดทน ซึ่งประกอบด้วย

ก. อดทนต่อความลำบาก เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ร้อน หนาว น้ำท่วม ฝนตก เป็นต้น บางครั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเราจะมีอุปสรรคจากเรื่องของธรรมชาติบ้าง เราก็ต้องมีความอดทน ให้คิดเสียว่า เมื่อมีเกิดก็ต้องมีดับ ไม่มีอะไรยั่งยืน เมื่อคิดได้เช่นนี้แล้ว ก็ต้องตั้งมั่นอยู่ในความอดทน ไม่หงุดหงิด กระทบการวางใจ อยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข ออกแรงรัดหน้าภาษีอากรค้างด้วยความสบายใจ ออกตรวจสภาพกิจการด้วยใจเบิกบานแจ่มใส ไม่หงุดหงิด

ข. อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยในการกิจการงานที่ต้องจัดทำ เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจปฏิบัติการ จะต้องอดทนต่อการออกไปตรวจสภาพกิจการของสถานประกอบการต่างๆ อดทนต่อการชี้แจง แนะนำ ให้กับผู้ประกอบการทราบเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีบ้าง การยื่นแบบแสดงรายการ

^๕ที.ป. (ไทย) ๑๑/๓๕๒/๓๖๕.

บ้าง ขั้นตอนการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มบ้าง เป็นต้น เราจะต้องระลึกเสมอว่าเราเป็นผู้อาสาเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเอง มิได้มีใครบังคับ เมื่อคิดได้แบบนี้แล้ว ก็สบายใจ มีความสุข มีความมุ่งมั่นในการทำงานต่อไป

ค. อุดหนุนต่อทุกขเวทนา เป็นเรื่องของการเจ็บป่วยทางร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องปกติของมนุษย์ทุกคนจะต้องประสบด้วยกันทั้งนั้น แต่ใครจะเจ็บปวดมากกว่ากันเท่านั้น และใครจะอดทนได้มากกว่ากัน เราต้องเจริญสติแล้วมองให้เห็นความเป็นจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่เที่ยง เมื่อคิดได้ดังนี้แล้ว จิตย่อมสงบ ไม่เป็นทุกข์ เราก็สามารถทำงานต่อไปให้สำเร็จลุล่วงลงไปได้

ง. อุดหนุนต่อความเจ็บใจ เช่น อุดหนุนต่อการถูก ดูหมิ่นเหยียดหยามที่คนอื่นทำกับเรา อุดหนุนต่อการสบประมาทจากที่คนอื่นทำกับเรา หรือ อุดหนุนต่อการกระทบกระทั่งกับบุคคลอื่นภายในองค์กร แต่เราจะต้องหาวิธีแก้ไขด้วยสติ เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยไปได้ด้วยดี

ถ้าหากบุคคลใดสามารถอดทนต่อทุกขเวทนาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วได้เป็นอย่างดี จะทำให้เรื่องเลวร้ายต่างๆ ยุติลงไปได้ คือแทนที่จะแสดงอาการ โวยวาย หนักไม่เอา เบาไม่สู้ แต่เราก็ทนได้ แม้ว่าจะเจ็บปวดเพียงใด เจ็บใจเพียงใด ก็ไม่แสดงความอ่อนแอให้ปรากฏ แม้คนอื่นจะแสดงอาการก้าวร้าวกับเราอย่างไร ก็ตาม เราก็ไม่ได้ตอบ ไม่อาฆาตพยาบาท ไม่ประทุษร้ายเขาตอบ เราจะต้องมีสติทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ส่วนเรื่องเล็กก็ทำให้หมดสิ้นไป เพื่อความสงบสุขของสังคม และองค์กร

๒. โสรัจจะ คือ ความเสถียร หมายถึง รู้จักควบคุมอารมณ์ทำจิตใจของตนให้สดชื่น เบิกบาน มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส กิริยาอาการที่แสดงออกก็สงบเสถียรเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น วางตนเสมอต้นเสมอปลาย เคยทำอะไรก็ทำอย่างนั้น ถ้าหากมีความทุกข์ก็ไม่แสดงกิริยาอาการเสียใจจนเกินไป ถ้าหากมีความเจ็บปวดก็ไม่แสดงอาการทรมานทรมายให้มากนัก ความสงบเสถียรช่วยให้คนที่มิ ชันติ โสรัจจะ เป็นคนที่สวยงาม คือเป็นความงามในด้านคุณธรรม^๖

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ ตั้งแต่ผู้ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหาร จะต้องมีความอดทนอดกลั้นใจให้ตั้งอยู่ใน ชันติ โสรัจจะ เพื่อเป็นการรักษาอาการที่จะแสดงออก เมื่อบุคคลใดมีสติคอยควบคุมอารมณ์ได้แล้ว ก็ใช้ โสรัจจะ เป็นเครื่องกำกับการแสดงออกทางกาย ทางวาจา การแสดงออกทางกาย ทางวาจา ก็จะมีแต่ความงดงาม ย่อมเป็นที่พึงพอใจกับผู้ที่พบเห็น ผู้ที่สนทนา

^๖ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔/๒๕๕๔.

ด้วย เป็นการสร้างไมตรี ผูกมิตร หลักธรรมข้อนี้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดี

๔.๑.๕ อคติ ๔

อคติ คือ การประพฤติปฏิบัติหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หมายถึง ไม่เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร หรือมักจะเรียกกันทั่วไปว่า “ความลำเอียง” คือไม่มีความเป็นธรรมต่อทุกคนเท่าเทียมกัน หรือมีความเสมอภาคกัน หลักธรรมทั้ง ๔ ข้อนี้ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่สรรพากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บภาษีได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

๑. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะชอบ หมายถึง การอ้างเอาความรักความชอบพอกัน ความคุ้นเคยกันของตนเองมาเป็นข้ออ้าง ไปสร้างประโยชน์ให้กับบุคคลใกล้ชิดสนิทสนมกัน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ความชอบธรรม เมื่อความลำเอียงเกิดขึ้นแล้ว ความเสมอภาคความเป็นกลางย่อมไม่เกิด จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างไม่เหมาะสมหรือเท่าเทียมกัน เป็นต้น

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรักความชอบพอกัน ความสนิทสนมกัน เป็นปัญหาเป็นอุปสรรคในการทำงานมาตลอด ความลำเอียง เป็นแรงผลักดันจิตใจสำนึกของคนที่ขาดสติให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม เช่น ไม่มีความยุติธรรม กับบุคคลที่เราไม่ชอบ ซึ่งเป็นการประพฤติชั่ว ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน นักจัดเก็บภาษีอากรที่ดีมีคุณธรรม จะต้องนำหลักหิริโอตตปปะ มาใช้เป็นเครื่องเตือนสติของตนให้เห็นว่า การทำอะไรก็ตามที่ไม่ถูกต้องด้วย กฎหมาย หรือศีลธรรม ถือว่าเป็นความชั่ว ควรละอายในการกระทำนั้น และให้เกรงกลัวต่อโทษที่ตนเองจะได้รับในวันข้างหน้าด้วย เมื่อคิดได้ดังนี้แล้ว ก็ควรดเว้นการกระทำนั้นเสีย แล้วจะพบกับความสุข ความเจริญในอาชีพการงาน ไม่ไปสู่ทางเสื่อม

๒. โทสาคติ ลำเอียงเพราะชัง หมายถึง การตัดสินความดีความชั่วของบุคคลอื่น โดยอาศัยความเกลียดชังเป็นเหตุ ลูแก่อำนาจโทสะ บางครั้งเขาทำดี ก็บอกเขาทำไม่ดี หรือทำดีน้อยเกินไป บางครั้งเขาทำผิดเล็กน้อย ก็ซ้ำเติมให้หนักมากขึ้น เพราะไม่ชอบเขาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ก็ทำการกลั่นแกล้ง ทำร้ายคนที่ตนเองเกลียดชัง โดยไม่แยกแยะความถูกต้อง ความรู้สึกที่ประกอบด้วย โทสาคติ จึงเป็นตัวการที่สร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมอยู่เสมอ

หลักธรรมข้อนี้ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้และนำไปใช้แก้ปัญหาในทางอารมณ์โกรธที่เกิดภายในใจเราได้ ถ้าหากเราได้ใช้สติช่วยพิจารณา

หลักธรรมข้อนี้อย่างดีแล้ว เราก็สามารถจะควบคุมอารมณ์ของตนให้ปราศจากความโกรธ ความเกลียดชังได้ โดยเฉพาะความไม่เป็นธรรม ย่อมไม่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีหิริโอตตปปะ เพราะเขามีความละเอียดรอบาป ต่อความชั่ว กลัวผลของการทำชั่วจะส่งมาถึงตน จึงงดเว้นการทำบาปเสีย เมื่อทุกคนคิดได้ดังนี้ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความเกลียดชังย่อมหมดไป สังคมก็จะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นมงคลแก่ชีวิต สังคม และองค์กร

๓. โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง หมายถึง เป็นคนขาดปัญญา หรือเป็นคนโง่เขลา คิดอะไรไม่เป็น ไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด เป็นคนหูเบา เชื่อง่าย ขาดความขังคิด ขาดการพิจารณาที่รอบคอบ มีความสะเพร่า รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความละเอียดถี่ถ้วน มองคนในแง่ร้าย ตัดสินใจโดยไม่พิจารณา ใจแคบ ไม่เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เหตุเหล่านี้มักจะก่อปัญหาต่างๆ ให้กับหน่วยงานเป็นอันมาก สร้างความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย มักจะเป็นคนขาดสติ เช่น หลงตำแหน่งหน้าที่การงานที่ตนเองทำอยู่ ยึดติดอยู่กับสิ่งเหล่านั้น โดยไม่คิดว่สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ให้เราชมเชยได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น สักวันหนึ่งต้องจากเราไป ให้มองเห็นความเป็นจริงของโลกว่า ไม่มีอะไรแน่นอนยั่งยืนอยู่ได้ ต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด ไม่ใช่คิดแต่จะเอาเปรียบคนอื่น ใครจะเป็นอย่างไรก็ตาม ขอให้เราได้ ให้เรามีไว้ก่อน ไม่รู้จักพอจะเอาอย่างเดียว การกระทำเช่นนี้เป็นการทำร้ายตนเองให้ถึงความเสื่อม เช่น มีคนดิเคียน เป็นที่รังเกียจของสังคม สร้างศัตรู ย่อมมีภัย ขาดมิตร จิตเศร้าหมอง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อตนเองและองค์กร เนื่องจากการประพฤติดของตนเป็นเหตุ

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ โมหาคติ เป็นอกุศลกรรม คือ การกระทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ควรนำไปใช้พิจารณาการกระทำของตนเองทุกครั้งว่า การปฏิบัติงานของตนเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้อง ก็นำหลักหิริโอตตปปะไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติมองให้เห็นภัยของการกระทำที่ไม่ถูกต้องว่าจะป็นเหตุนำไปสู่ความเสื่อม ก็ควรกลับตัวกลับใจเสีย แล้วตั้งตนให้อยู่ในหลักของหิริโอตตปปะ เพื่อรักษาตนให้พ้นจากบาปทั้งปวง คือ ตั้งใจมั่นว่าเราจะไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อนเป็นทุกข์ จากการกระทำของเราเด็ดขาด ท่านจะพบกับความสุข ความเจริญ

๔. ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว หมายถึง กลัวภัยจะมาถึงตัว กลัวเขาโกรธ กลัวอิทธิพลกลัวอำนาจ เช่น เมื่อมีการตัดสินความผิดถูกชั่วดีกัน ผู้มีหน้าที่พิจารณาความถูกผิดคนนั้น หรือคณะ

นั่น มีความกลัวเป็นที่ตั้งอยู่ก่อนแล้ว ความยุติธรรมย่อมไม่เกิดขึ้น ผู้มีหน้าที่พิจารณาก็จะช่วยกันปกป้องแก้ต่างให้ เพราะกลัวว่าจะมีภัยมาถึงตน จึงเป็นเหตุให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมหรือองค์กรได้ ถ้าหากผู้มีหน้าที่ไม่ทำให้ถูกต้อง ไม่ทำให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง ยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ ก็จะส่งผลเสียแก่ตนเองและองค์กร ทำให้ขาดความเชื่อมั่นของบุคคลอื่นๆ ได้

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ ภาษาคติ เป็นอภิสลกรรม คือ การกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักของศีลธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากรจะต้องมีจิตใจเข้มแข็งต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง ต่อสู้กับความกลัวต่างๆ ที่มากระทบจิตใจตน โดยใช้สติพิจารณาว่าเรามีหน้าที่ทำอะไร จะต้องปฏิบัติตนเองอย่างไร ต้องมีใจกล้าหาญยอมรับความจริง และยืนอยู่ข้างความเป็นธรรม ความถูกต้อง เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้เกิดศักยภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

อคติ ๔ เป็นธรรมฝ่ายอกุศล (ธรรมฝ่ายดำ) เป็นธรรมที่ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ทุกคนตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหารไม่ควรประพฤติปฏิบัติ เพราะจะสร้างความไม่เป็นธรรม สร้างความขัดแย้ง ให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและองค์กร ทำให้ขาดความเชื่อถือจากบุคคลอื่นได้^๒

ฉะนั้น หากจะกำจัดอคติ ๔ ได้ จะต้องทำตนให้ตั้งอยู่ในหลักของหิริ โอตตปปะ เพื่อให้เกิดความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อการทำบาป รู้สึกรังเกียจในการทำบาป คือ รังเกียจความชั่วทั้งหลาย ซึ่งจะส่งผลให้ตนได้รับความทุกข์ นำไปสู่ความเสื่อม ความเดือดร้อนได้ เมื่อคิดได้ดังนี้แล้ว มีใจเป็นกุศล ควรละเว้นการทำชั่วให้เด็ดขาด เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต สังคม และองค์กร

๔.๑.๖ พรหมวิหาร ๔

ผู้วิจัยได้พิจารณาหลักพรหมวิหารแล้ว เห็นว่า เป็นหลักธรรมที่ประเสริฐ และเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ที่ควรจะนำไปใช้ควบคุมความประพฤติปฏิบัติของตนให้ตั้งอยู่ใน ความดี ความงาม มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างไมตรี ผูกมิตร ให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย

^๒ที.ป. (ไทย) ๑๑/๑๕/๒๕๕๘.

๑. เมตตา คือ ความรักปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข หมายถึง ความหวังดี เมตตาธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก เมตตาเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับโลกมายาวนาน เมตตาทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สังคมใดขาดความเมตตาในสังคมนั้นจะหาความสงบสุขไม่ได้ สังคมนั้นจะมีแต่ความเดือดร้อน มีแต่ริษยาพยาบาทเห็นแก่ตัว ไร้คุณธรรม หลักเมตตาธรรมสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ของผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรได้ ตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานไปจนถึงผู้บริหารองค์กร มนุษย์ทุกคนควรมีเมตตาให้เกื้อกันและกัน ผู้บริหารควรมีเมตตากับผู้ได้บังคับบัญชา เช่น ให้ความเป็นธรรมกับทุกคน ให้ความเอื้อเฟื้อในสิ่งต่างๆ เท่าที่จะทำได้โดยไม่เดือดร้อนตนเอง ให้การสนับสนุนให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นต้น ส่วนผู้ได้บังคับบัญชาควรมีเมตตากับผู้บังคับบัญชา เช่น ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ความเคารพ ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถให้เสร็จทันตามเวลา มีงานอะไรที่เรพอจะช่วยแบ่งเบภาระของผู้บังคับบัญชาได้ก็อาสาช่วยทำ ให้ความร่วมมือด้วยดี ป้องกันมิให้ผู้บังคับบัญชาถูกตำหนิจากหน่วยเหนือ เป็นการรักษาชื่อเสียงขององค์กร เมื่อทุกคนนำเมตตาธรรมมาปฏิบัติต่อกันและกันอย่างสม่ำเสมอจะเกิดความสามัคคีภายในองค์กรต่อไปอย่างยั่งยืน

หลักเมตตาธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เช่น ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษากับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร เจรจาด้วยวาจาที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเต็มใจ สร้างความเชื่อมั่น ทำให้เกิดความสมัครใจในการเสียภาษีกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีมากขึ้น

๒. กรุณา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ หมายถึง การสร้างความรู้สึกลงใจที่จะเห็นเขาหลุดพ้นจากความทุกข์ หลักกรุณาสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบกับเคราะห์กรรมถูกน้ำท่วมบ้าน ถ้าเรามีความสามารถจะช่วยเขาได้ก็ต้องช่วยเขา เช่น นำอาหาร นำเครื่องใช้ ไปช่วยบรรเทาความเดือดร้อน ถ้าหากไม่สามารถจะแสดงออกทางกายได้ก็แสดงออกทางวาจา เช่น ช่วยแนะนำวิธีหาทางออกที่ดีให้เขาไปปฏิบัติ หรือมีจิตปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์โดยเร็ว

หลักกรุณา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและใช้ในการแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เช่น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่เข้าใจในการกรอกแบบแสดงรายการผู้เสียภาษี เราต้องช่วยแนะนำด้วยความเต็มใจ ถ้าหากเป็นคนชรากรอกแบบแสดงรายการไม่ได้ เราต้องช่วยกรอกแบบให้ด้วยความเต็มใจ เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการภาษี เราจะต้องทำการประชาสัมพันธ์

ให้ผู้เสียภาษีทราบตามสื่อต่างๆ เพื่อช่วยป้องกันการขึ้นแบบเกินกำหนดเวลา มีความปรารถนา เพื่อให้เขารอดพ้นจากการถูกปรับกรณีขึ้นแบบแสดงรายการเกินกำหนด เป็นต้น

๓. มุทิตา คือ ความพลอยยินดี เมื่อบุคคลอื่นได้ดี หมายถึง เมื่อเห็นคนอื่นสำเร็จ ประโยชน์ มีความสุขมี ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีตำแหน่งสูงขึ้น ถ้าเราสามารถ แสดงออกทางกาย ทางวาจาได้ ก็ควรแสดงความรู้สึกกับเขาไป หลักมุทิตาสามารถนำไปแก้ปัญหา และสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี เช่น เมื่อเพื่อนร่วมงานของเราได้รับ ตำแหน่งที่สูงขึ้น เราต้องแสดงความยินดีกับเขาด้วยความจริงใจ ไม่คิดอิจฉาริษยาเขา เปิดโอกาส ให้เขาได้ทำความดีเพื่อเป็นการตอบแทนต่อองค์กรต่อไป เราต้องเปิดใจกว้างยอมรับในความดีของ เขาด้วยความบริสุทธิ์ใจ

หลักมุทิตา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้แก้ปัญหาการ จัดเก็บภาษีอากรได้ เช่น ผู้เสียภาษีมีความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจ มียอดรายรับมากกว่าปีก่อนๆ เสีย ภาษีเพิ่มขึ้น เราก็ควรแสดงความยินดีกับเขาด้วยความจริงใจที่เขาประสบความสำเร็จในธุรกิจ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เราจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และง่ายขึ้น รัฐก็มีงบประมาณ ประเทศเพิ่มขึ้น ประชาชนก็มีความสุขมากขึ้น

๔. อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ หมายถึง การทำใจ ให้เป็นกลาง ได้แก่การวางเฉย ไม่เสียใจ ไม่ดีใจเมื่อคนที่เราไม่ชอบประสบความสำเร็จ และไม่เสียใจ เมื่อญาติพี่น้องของเราประสบความสำเร็จ โดยให้พิจารณาว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมของตน โดยไม่เอาใจเราไปพัวพันกับผู้ที่ถึงความวิบัติ นั้นๆ จะทำให้จิตใจเราเศร้าหมองเป็นทุกข์ไปด้วย หลักอุเบกขา สามารถนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น มีเพื่อนร่วมงานถูกลงโทษทางวินัย เพราะทำผิด ระเบียบ ข้อบังคับ เราก็ต้องวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ คิดเสียว่าเป็นผลกรรมที่เขาได้ทำไว้ หรือ เพื่อนร่วมงานได้รับการพิจารณาขึ้นเงินเดือนไม่เท่ากัน เราก็ต้องวางเฉย ทำใจเป็นกลาง คิดเสียว่า ทุกคนมีผลงานไม่เท่ากันผลจึงออกมาเช่นนั้น เป็นต้น

หลักอุเบกขา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหา การจัดเก็บภาษีอากรได้ เช่น ผู้เสียภาษีมาขึ้นแบบแสดงรายการล่าช้า เขาถูกปรับอาญา เราจะต้องวาง เฉยไม่เสียใจ ที่ได้เงินค่าปรับ ได้เงินเพิ่ม หรือ ถูกยึด อาศัยทรัพย์สิน ก็ให้วางเฉย ให้คิดเสียว่าเป็นผล

ของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อย่าเอาจิตใจไปพัวพันกับเหตุการณ์เหล่านั้นๆ จะทำให้ใจของเราเศร้าหมองเป็นทุกข์ไปกับเขาด้วย”

หลักพรหมวิหาร ๔ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้ บุคคลใด มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้เป็นอย่างดี เมื่อทุกคนมีเมตตาธรรมต่อกัน เข้าใจในหน้าที่ของตนและของคนอื่นได้ดี เช่น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้าใจดีว่าเจ้าหน้าที่สรรพากรทำงานตามหน้าที่ที่เขาได้รับมอบหมายมา เจ้าหน้าที่สรรพากรก็รู้ว่าผู้มีเงินได้ถึงเกณฑ์ยื่นแบบแสดงรายการ ก็ต้องมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษี เมื่อทุกคนมีเมตตาธรรม เข้าใจในหน้าที่ของกันและกัน ปัญหาต่างๆ จะผ่อนคลายลงได้ เพราะหลักของพรหมวิหาร เป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันแต่ต้องชอบด้วยศีลธรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ถ้าหากผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร นำหลักพรหมวิหาร มาบริหารการจัดเก็บภาษีอากร ก็จะได้ทั้งเพื่อนทั้งภาษีไปพร้อมๆ กัน

๔.๑.๗ สังคหะวัตถุ ๔

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ สังคหะวัตถุ ๔ แล้วเห็นว่า หลักธรรมดังกล่าว เป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกันให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากร สามารถนำหลักสังคหะวัตถุ ๔ ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

๑. ทาน คือ การให้ หมายถึง การแบ่งปัน การเสียสละสิ่งของของตน เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น การให้จะเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดียิ่ง การให้จะให้ด้วยวัตถุสิ่งของก็ได้หรือให้ปัญญาก็ได้ เช่น การให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาเรื่องภาษีอากร เป็นต้น ทาน แบ่งออกได้ ๓ ประการ คือ

ก. ให้ด้วยเมตตา เช่น แสดงน้ำใจไมตรีต่อผู้ร่วมงาน ต่อบังคับบัญชา ต่อผู้เสียภาษี สร้างมิตรภาพด้วยรอยยิ้ม กล่าววาจาสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน เมื่อก่อนปฏิบัติตนเช่นไร ปัจจุบันก็ปฏิบัติ

คนเช่นนั้น เพื่อให้เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่ของตน ผู้ใหญ่ก็ปฏิบัติในฐานะผู้ใหญ่ ผู้น้อยก็ปฏิบัติในฐานะผู้น้อย

ข. ให้อภัยด้วยกรุณา เช่น ผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากร ผู้บังคับบัญชาทราบเรื่องจะต้องรีบเข้าไปสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วช่วยหาทางแก้ไขโดยเร็ว เมื่อองค์กรมีปริมาณงานมาก หรือเร่งด่วน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทุกคนจะต้องอุทิศเวลาช่วยทำงานนั้นๆ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ถ้าหากผู้เสียภาษีมีปัญหามาปรึกษา เจ้าหน้าที่จะต้องแนะนำให้คำปรึกษาด้วยความเต็มใจ มีท่าทีที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส กล่าววาจาด้วยคำสุภาพอ่อนโยน ทำให้ผู้เสียภาษีกลับไปบ้านด้วยรอยยิ้ม ด้วยจิตสำนึกที่ดีต่อตัวเจ้าหน้าที่และองค์กร เพื่อเป็นเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีให้ยั่งยืนต่อไป

ค. ให้อภัยด้วยมุกตา เช่น ผู้บังคับบัญชาให้ความเป็นธรรมต่อบุคคลากรภายในองค์กรทุกคนเท่าเทียมกัน ใครทำดีก็ให้รางวัล ให้การชมเชย ประกาศเกียรติคุณ ให้ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรือ ผู้เสียภาษีปฏิบัติผิดกฎหมาย ไม่เป็นไปตามประมวลรัษฎากร เช่น ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มล่าช้า โดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษี ก็ให้ออกสัณคำร้องขอลดเบี้ยปรับ เงินเพิ่มได้เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ก็จะได้ทั้งเพื่อนทั้งภาษีไปพร้อมๆ กัน ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรก็จะหมดไป

๒. ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก หมายถึง พูดด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยวาจาสุภาพ พูดดีมีมารยาท สามารถแก้ไขปัญหาคือต่อประชาชนผู้มาติดต่อราชการได้ หรือแม้กระทั่งเพื่อนร่วมงานภายในองค์กร เช่น การพูดอะไรออกไปแต่ละครั้งให้คำนึงถึงผู้ฟังเป็นสำคัญ คือ จะต้องเป็นคำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้ผู้ฟังเกิดความสบายใจ และเข้าใจในคำพูดของเราได้เป็นอย่างดี ปิยวาจา แบ่งออกได้ ๓ ประการ คือ

ก. พูดด้วยเมตตา เช่น ทักทายปราศรัยแสดงน้ำใจไมตรี ด้วยวาจาสุภาพอ่อนหวาน เป็น หมายถึง เมื่อเราสนทนากับบุคคลใดก็ตาม บุคคลนั้นได้ยินคำพูดของเราแล้วเกิดความรู้สึกประทับใจ รู้สึกอบอุ่น เกิดความสบายใจ อยากคบหาสมาคมด้วย ยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำของเราเป็นต้น

ข. พูดด้วยกรุณา เช่น พูดปลอบใจ ให้คำปรึกษา บอกทางแก้ปัญหาให้ หมายถึง เมื่อคนอื่นมีความทุกข์ใจที่เขาไม่สามารถจะแก้ไขได้ด้วยตนเอง ถ้าเราพอจะช่วยเขาได้เราควรจะช่วยในสิ่งที่ดีๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย เกิดสบายใจ ให้คำปรึกษา กับผู้ที่มี

ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเองได้ เช่น ให้คำปรึกษาเรื่องกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ วิธีการทำงาน บอกทางแก้ปัญหาให้ ถ้าปัญหาที่เขากำลังประสบอยู่นั้นเราเคยมีประสบการณ์มาก่อน เราจะต้องแนะนำวิธีการแก้ปัญหาให้เขาจนสามารถผ่านไปได้ด้วยดี เป็นการอนุเคราะห์ เป็นการสร้างไมตรี เป็นการผูกมิตร สร้างความเชื่อถือ เป็นต้น

ค. พุดด้วยมุทิตา เช่น พุดให้กำลังใจ แสดงความส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง ถ้าหากพบว่าบุคคลอื่นมีปัญหาเกิดความไม่สบายใจขึ้น ถ้าหากเราสามารถพอจะพุดให้กำลังใจเขาได้ เราก็ควรจะพุดและแสดงออกไปด้วยความจริงใจ พุดให้เขาเกิดความสบายใจ เกิดความผ่อนคลาย มีกำลังใจในการทำงาน หรือเราเห็นงานที่เขาทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เราก็ควรกล่าวชมเขาเพื่อเป็นกำลังใจให้เขาสู้ต่อไป เช่น ทำงานเรียบร้อยดี ทำงานได้ถูกต้อง ขอให้สู้ต่อไปผมหรือฉันจะเป็นกำลังใจให้ เป็นต้น

๓. อุตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ หมายถึง การทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ต่อสังคมและบุคคลอื่นๆ ด้วยการสละแรงกาย กำลังความสามารถช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ ไม่นิ่งดูดาย เห็นความทุกข์ของคนอื่นเหมือนความทุกข์ของตน เห็นคนอื่นมีสุขก็พลอยยินดีกับเขาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนแต่อย่างใด อุตถจริยา แบ่งออกได้ ๓ ประการ คือ

ก. ช่วยด้วยเมตตา เช่น แบ่งเบาภาระ ให้ความร่วมมือ หมายถึง เห็นบุคคลอื่นหรือสังคมที่เราอยู่ร่วมกันมีกิจกรรม หรือการงานอะไรที่ต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง ถ้าหากเรามีความสามารถพอจะเข้าไปช่วยเหลือได้บ้าง ก็ควรจะเสนอตัวเข้าไปช่วยเหลือการงานเหล่านั้นเท่าที่เราสามารถทำได้ โดยให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ ไม่ทำตนเป็นคนนิ่งดูดาย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตน เป็นต้น

ข. ช่วยด้วยกรุณา เช่น นำพาผู้ที่อ่อนแอหรือตกอยู่ในอันตรายให้พ้นภัย หมายถึง เมื่อเห็นคนอื่นตกอยู่ในอันตรายด้วยภัยต่างๆ เช่น น้ำท่วมบ้านคนอื่นซึ่งทำให้เขาเดือดร้อน เราต้องแสดงน้ำใจไมตรีเท่าที่เราจะทำได้โดยนำสิ่งของไปแจกเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เห็นคนถูกรถชนก็ช่วยโทรศัพท์แจ้งหน่วยกู้ภัยมาช่วยเหลือทันที ด้วยความปรารถนาจะให้เขาพ้นทุกข์ เป็นต้น

ค. ช่วยด้วยมุทิตา เช่น ให้การสนับสนุน ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ หมายถึง ให้การสนับสนุนต่อองค์กร ต่อหมู่คณะ ต่อเพื่อนบ้าน ต่อผู้เสียภาษี เป็นต้น มีกิจกรรมอะไรก็ให้ความร่วมมือ เข้าไปช่วยเหลือโดยสม่ำเสมอ ด้วยกำลังทรัพย์ หรือด้วยแรงกายตามความสามารถที่จะทำได้ เช่น ไปเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับขั้นตอนการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับผู้มีหน้าที่เสีย

ภาวียาการฟัง เพื่อเป็นการสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีอากรให้กับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรและเป็นการแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรไปด้วย เป็นต้น

๔. สมานัตตตา คือ การวางตนสม่ำเสมอ หมายถึง เมื่อก่อนเคยปฏิบัติตนเช่นไรก็ปฏิบัติตนเช่นนั้น ไม่ถือตัว เข้ากับทุกคนได้ ให้ความร่วมมือ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหาคำรงตนให้เหมาะสมกับฐานะ เช่น ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็วางตัวเป็นผู้ใหญ่ ต้องทำตัวเหมือนพรหม คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้น้อยตามสมควรแก่โอกาส ถ้าหากเป็นผู้ผู้น้อย จะต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคนกตัญญู ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น^๕

หลักธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานจัดเก็บภาษีได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลอื่นไว้ได้ คือ เป็นเครื่องมือในการสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ สร้างทีมงานในการจัดเก็บภาษีให้แข็งแกร่งได้ ดังคำพังเพยที่นิยมพูดกันว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข” ทุกคนรวมพลังร่วมมือร่วมใจกันอย่างเหนียวแน่นช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่หนีเอาตัวรอด เป็นต้น

๔.๑.๘ อธิธิบาท ๔

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ อธิธิบาท ๔ แล้วเห็นว่า เป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องหมายให้บรรลุความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ บุคคลใดหวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้ถึงพร้อมด้วย อธิธิบาท ๔ หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานหรือนำไปใช้แก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้ ซึ่งประกอบด้วย

๑. จันทะ หมายถึง มีความพอใจในสิ่งที่ทำ มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ จันทะเป็นแรงกระตุ้น เป็นแรงผลักดันให้เกิดกำลังใจ เป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การจัดเก็บภาษีอากร ถ้าหากเราทำงานด้วยความเต็มใจและมีศรัทธาในงานที่เราทำนั้น ผลการจัดเก็บย่อมได้ตามเป้าประสงค์อย่างแน่นอน “จันทะ” แปลว่า ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ได้แก่ มีใจผูกพัน ศรัทธาและเชื่อมั่นในสิ่งนั้น อย่างถูกต้องเต็มเปี่ยม เป็นแรงผลักดันให้เกิดความขยันหมั่นเพียรปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ความพอใจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความปรารถนา ความต้องการอยู่กับสิ่งที่เรามีความพอใจ การทำงานจะเกิดผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมเกิดจากความพอใจเป็นที่ตั้ง ถ้ามีความพอใจในงานที่ทำ ก็จะมี

^๕ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๐/๑๓๐-๑๓๑.

ทำงานนั้นอย่างมีความสุข เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง สวยงาม ถ้าหากสิ่งใดไม่เป็นที่พอใจ ก็ไม่มีแรงกระตุ้น ทำให้เฉื่อยชา มีแรงด้านผลงานออกมาดีไม่ดีเท่าที่ควร หรือไม่ดีเลย ศรัทธา เป็นความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามในสิ่งที่เราศรัทธาอย่างเต็มอกเต็มใจ เช่น ศรัทธา ในกรรมสรรพากร เราก็เสนอตัวสมัครสอบคัดเลือกเข้ามา เมื่อเข้ามาได้แล้ว เราก็มุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่การทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยไม่คำนึงถึงปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากร ให้เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ คิดแต่ว่าเรามีศรัทธาต่อกรรมสรรพากร เราจะต้องเป็นนักจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ทำงานให้เต็มความสามารถ เป็นบุคลากรที่ดีขององค์กรตลอดไป

๒. วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรในสิ่งนั้น ได้แก่ การทำกิจการงานใดๆ ก็ตาม จะต้องทำติดต่อกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จนกว่าจะประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่ลงมือทำนั้น ถ้าหากยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ เราก็ต้องใช้ความเพียรพยายามทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสำเร็จตามความพอใจที่เรามุ่งหวังเอาไว้ โดยไม่มีคำว่าย่อท้อ ถ้าหากเราไม่มีความเพียรพยายามก็อนุมานได้ว่าเราไม่มีฉันทะ (ความพอใจ) หรือศรัทธา ต่องานที่เราทำอยู่ เช่น งานสำรวจผู้ประกอบการรายใหม่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องขยันออกสำรวจบ่อยๆ เพื่อจะได้นำผู้ที่มิมีหน้าที่เสียภาษีอากรรายใหม่มาอยู่ในระบบภาษีอากร ให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ให้มีเสมอภาคกัน นำไปสู่ความโปร่งใส ตรวจสอบได้

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ต้องฝึกตนให้ตั้งอยู่ในความเพียร อดทน อดกลั้น ต้องหมั่นทำอยู่เป็นเนื่องนิจ ฝึกคิด ฝึกทำ นำเสนอผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรไปใช้ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีอากร อย่าเป็นคนเกียจคร้าน อย่ากลัวความผิดพลาด ต้องกล้าแสดงออก กล้ายอมรับในความล้มเหลวของตัวเอง อย่ากลัวงานหนัก ถ้าหากต้องรับผิดชอบงานเป็นจำนวนมาก ก็ขอให้คิดเสียว่าเรากำลังเรียนวิชาเพิ่มเติม หรือทบทวนความรู้เก่าเสริมความรู้ความชำนาญให้มากยิ่งขึ้น ทำมากก็รู้มาก เก่งมาก คนอื่นไม่รู้ เรารู้ เราทำได้ โอกาสที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นก็มีมากกว่าบุคคลอื่นๆ เพราะเราผ่านงานมามาก มีประสบการณ์มามาก สร้างความเชื่อถือให้กับผู้บังคับบัญชา สร้างความศรัทธาให้กับเพื่อนร่วมงาน ใครๆ ก็อยากทำงานร่วมกับเราทั้งนั้น เพราะมีโอกาสจะประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน เนื่องจากเราสามารถเป็นที่พึ่งของเขาได้ เช่น ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาที่เขาประสบอยู่ได้

๓. จิตตะ หมายถึง มีใจฝักใฝ่จดจ่ออยู่ในสิ่งนั้น คือ มีใจมุ่งมั่นในการทำงานโดยใช้ความเพียรพยายามทำงานที่ตนตั้งใจไว้ และจะต้องทำความเพียรพยายามให้สืบเนื่องต่อไป เอาใจ

ใส่ในเรื่องนั้น ไม่ทำงานแบบจับจดหรือทิ้งขว้าง จะต้องทำงานนั้นๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีคุณภาพ ทำงานด้วยความรอบคอบระมัดระวัง เพื่อป้องกันความผิดพลาด ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายได้ การทำอะไรก็ตามจะต้องมีสติตั้งมั่นในสิ่งที่ทำอยู่ ระลึกรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่า ขณะนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ เช่น กำลังพูด ก็พูดแต่ในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ กำลังบันทึกคำให้การของผู้เสียหายอยู่ ก็ตั้งใจฟังคำให้การของเขาด้วยใจจดจ่อ จะได้จับบันทึกข้อมูลนั้นๆ ได้ถูกต้อง เมื่อมีจิตฝึกฝใจจดจ่อ กับสิ่งที่กำลังทำอยู่ มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบย่อมไม่เกิดความผิดพลาด ถ้าหากจะมีบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และสามารถแก้ไขได้

บุคคลใดทำงานด้วยใจจดจ่ออยู่กับงาน ความรอบครอบจะเกิดขึ้นกับบุคคลนั้น ความผิดพลาดจะไม่เกิด เป็นคนรอบรู้ เป็นนักคิด เป็นนักพิจารณาไตร่ตรอง มีเหตุผล มีหลักการ เช่น เป็นคนที่ศึกษาหาความรู้มาาก อ่านมาาก ฟังมาาก เคยทำมาก่อน รู้จักตั้งคำถาม เมื่อได้คำตอบแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของคนทำงาน ที่มีสติตั้งมั่น มีจิตใจจดจ่ออยู่กับเรื่องที่ทำ ความรอบครอบในที่นี้ ต้องเป็นไปในทางที่ถูกด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และศีลธรรมอันดี ไม่ใช่เป็นความรอบครอบในเรื่องการทำผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และศีลธรรมอันดี เช่น การทุจริต รับสินบน คอรัปชั่น ดังที่เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ นั้น เป็นความรอบครอบฝ่ายอกุศล (ความชั่ว) ความรอบครอบในที่นี้ให้หมายถึงความรอบครอบในฝ่ายกุศล (ความดี ความงาม) นั่นเอง

๔. วิมังสา หมายถึง ความหมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น คือ คอยติดตามพิจารณาหาเหตุผลในเรื่องนั้นๆ เช่น ถ้ามีปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรเกิดขึ้น เราจะต้องหาวิธีแก้ไขอย่างไร เพื่อให้เกิดความสำเร็จลุล่วงลงไปด้วยดี โดยเร็วและเรียบร้อยเป็นอย่างดี เราจะต้องคิดทบทวนในสิ่งที่เราได้ทำมาแล้ว ซึ่งเกิดจาก (ฉันทะ) ได้แก่ความพอใจในสิ่งที่เราได้ทำนั้น (วิริยะ) ได้แก่ความเพียรพยายามทำงานที่เราพึงพอใจนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (จิตตะ) ได้แก่มุ่งใจจดจ่อกับงานที่ทำอย่างมีสมาธิ จึงต้องนำไปสู่การพิจารณาทบทวนการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ขององค์กร หรือ กระบวนการทำงานภายในองค์กร เกี่ยวกับสิ่งที่เราได้คิด ได้ทำมาแล้ว เช่น ผลการจัดเก็บภาษีอากรในปีภาษี ๒๕๕๗ นั้น ได้สูงกว่าประมาณการหรือต่ำกว่าประมาณการ รวมถึงเรื่องที่ว่าเราเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำ หรือเรื่องที่เราได้ทำร่วมกับบุคคลอื่นด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงข้อดีข้อเสียในการทำงานที่ผ่านมาแล้ว เพื่อเราจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ถ้าหากทำได้ดีแล้วเราก็ต้องรักษาความดีนั้นไว้ให้ยั่งยืนต่อไป หรือทำให้ดียิ่งขึ้น

การทบทวนเรื่องของตัวเองเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้ทราบถึงข้อข้อดีข้อเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง และควรจะต้องทบทวนบ่อยๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้แก้ไขจุดที่บกพร่องของเรา ได้ทันทั่วทั้งที่จะได้ไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและองค์กร พร้อมกับถามตนเองว่า ขณะนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ จะทำอะไรต่อไป มีอะไรให้แก้ไขปรับปรุงบ้าง หรือทำได้ดีแล้ว เราจะรักษาความดีเอาไว้ได้อย่างไร คิดอะไรให้คิดเป็นบวกเสมอ ให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการให้กำลังใจตัวเอง จะได้สู้ต่อไป เพื่อตัวเอง เพื่อองค์กร เพื่อสังคม^{๑๑}

หลักอิทธิบาท ๔ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากร ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเครื่องมือที่จะนำพาเราไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการงานได้ ถ้าหากเราสามารถปฏิบัติตามได้ตามกระบวนการของอิทธิบาท ๔ แล้ว การจัดเก็บภาษีอากรย่อมได้ตามประมาณการแน่นอน อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมประจำใจของนักสู้ ซึ่งจะเป็แรงผลักดันให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด ไปสู่ความสำเร็จได้ทุกเมื่อ ถ้าหากไม่ละทิ้งการประพฤติปฏิบัติตามไปเสียก่อน บุคคลใดมีความมุ่งมั่นในการทำงานและหมั่นฝึกตนให้เป็นคนมีอิทธิบาท ทำกิจการงานใดย่อมประสบผลสำเร็จ เพราะหลักธรรมข้อนี้ เป็นคาถาอันศักดิ์สิทธิ์ของนักสู้ ถ้าหากประพฤติปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผลของความสำเร็จก็จะปรากฏแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตามแน่นอน

๔.๑.๕ เบญจศีลและเบญจธรรม

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ เบญจศีลและเบญจธรรม แล้วเห็นว่า เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เบญจศีล หรือศีล ๕ เป็นเครื่องรักษาเจตนาที่จะควบคุมกาย วาจา ให้เป็นปกติ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น ส่วนเบญจธรรม ก็เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้ทุกคนประพฤติตน เพื่อความเจริญด้วยเมตตา กรุณา เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติควบคู่ไปกับเบญจศีล หรือศีล ๕ นั่นเอง

ก. เบญจศีล หมายถึง องค์แห่งศีลทั้ง ๕ ซึ่งประกอบด้วย

สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติบาต หมายถึง การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตสัตว์อื่น เป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมและดำรงตนให้อยู่ในทางที่ถูกต้อง เป็นการปฏิบัติตนที่ไม่เป็นโทษต่อบุคคลอื่นและตนเอง ปาณาติบาต กำหนดรูปแบบออกมาเพื่อให้ละเว้น

^{๑๑}ที.ป.า. (ไทย) ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

โดยการไม่ทำลายชีวิตผู้อื่น ไม่เพียงแต่ให้เว้นจากการฆ่ามนุษย์เท่านั้น แต่ยังให้รวมไปถึงชีวิตของสัตว์อื่นๆ ด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการทำร้ายทำลายกัน และมุ่งประสงค์เพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์อื่นอย่างสันติ

สิกขาบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในเรื่องของความเมตตา คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือทำร้ายผู้อื่นให้ถึงแก่ความตาย บาดเจ็บ หรือพิการ ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ เป็นต้น ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ควรพิจารณาให้ดีว่าเราควรจะนำศีลข้อนี้ไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้มากน้อยเพียงไร หรือ นำไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติตนเองไม่ให้ไปก่อกรรมทำบาปกับบุคคลอื่นและสัตว์อื่น เพื่อความปกติสุขของชีวิตทุกชีวิตที่เกิดมาอยู่ร่วมโลกเดียวกัน

สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทาน หมายถึง การละเว้นจากการลักขโมยของผู้อื่น ศีลข้อนี้ได้กำหนดรูปแบบออกมาเพื่อให้ละเว้น โดยการไม่หยิบเอาของของคนอื่นโดยที่เขาไม่ได้ให้ เช่น การปล้น การย่องเบา การคดโกง การข่มขู่เอาทรัพย์สินของผู้อื่น การเอารัศเอาเปรียบผู้อื่น ตลอดจนการรับสินบน ทูจริต คอรัปชั่น เป็นต้น

สิกขาบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนโดยตรง โดยมีให้มีการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ไม่ดี ไม่งาม เช่น การทูจริต คอรัปชั่น ซึ่งเป็นการกระทำความผิดในข้อกฎหมายและศีลธรรม ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ควรทำความเข้าใจในหลักธรรมข้อนี้ให้ดีและให้ตระหนักถึงโทษของการกระทำความผิดศีลข้อนี้ไว้ให้มาก เมื่อบุคคลใดก็ตามได้ละเมิดศีลข้ออทินนาทาน จะพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน ทั้งตนเองและบุคคลอื่นที่ถูกกระทำด้วย ดังนั้นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีอากร ควรพิจารณานำหลักธรรมข้อนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องเตือนสติ คอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติตน ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร ความถูกต้อง ความโปร่งใส เป็นเครื่องมือสนับสนุนและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างสันติสุข ซึ่งเป็นมงคลแก่ชีวิต

สิกขาบทที่ ๓ กามสุมิจฉาจาร หมายถึง การละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม ศีลข้อนี้ได้กำหนดรูปแบบออกมาเพื่อให้ละเว้น โดยการไม่ประพฤติดีกในกาม การประพฤติดีกในกามในที่นี้มิได้หมายเอาเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงที่มีภรรยาสามีแล้ว หรือ ลูก ภรรยาของชายอื่นเท่านั้น แต่ยังหมายถึง หญิงโสด ชายโสด หรือผู้ชายที่มีภรรยาแล้ว แต่ไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น ผู้หญิงที่มีสามีแล้ว ไปมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น และให้ไปรวมถึง หญิง ชาย ที่อยู่ในความดูแลของบุคคลอื่นด้วย ถ้าหากมนุษย์เราไม่รู้จักห้ามใจตนเองให้ละเว้นจากการล่วงละเมิดทาง

เพศต่อบุคคลอื่นเป็นที่รักของคนอื่นแล้ว จะทำให้เป็นคนที่ไม่น่าไว้วางใจจากสังคม ขาดความเชื่อถือเป็นหมู่คณะ เป็นคนที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เป็นต้น

สิกขาบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ผู้วิจยมีความเห็นว่า ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำหลักธรรมข้อนี้ ไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติของตนได้ เพื่อให้ละเว้นจากการประพฤติดินกาม โดยไม่ทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่นเป็นที่รักของคนอื่นโดยเด็ดขาด ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและครอบครัว ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เป็นบ่อเกิดของความแตกแยก ไม่หว่าดระแวงซึ่งกันและกัน และเป็นที่สรรเสริญของคนรอบข้าง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร ธิดา คนที่รักขาศิลย่อมมีความสุข เมื่อมีความสุขแล้ว ก็มีกำลังใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ได้

สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาท หมายถึง การละเว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อนี้ได้กำหนดรูปแบบออกมาเพื่อให้ละเว้น โดยการไม่พูดความเท็จ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่จริง เมื่อพูดออกไปแล้ว อาจจะให้ผู้ฟังเกิดความเห็นคล้อยตามจนผู้ฟังหลงเชื่อในคำพูดที่เป็นเท็จนั้น ซึ่งอาจจะทำความเสียหายให้กับบุคคลอื่น ที่ถูกพูดถึงได้ โดยที่เขาไม่ได้เป็นดังที่เราพูดออกไปนั้น การพูดเท็จยังหมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมให้คนอื่นพูดความเท็จ เช่น ให้การรับรอง ให้การยอมรับ ให้การสนับสนุนส่งเสริมคนที่พูดเท็จว่า คำพูดที่เขาพูดออกมานั้นเป็นความจริงเชื่อถือได้ หรือ การให้คำแนะนำสั่งสอนบุคคลอื่นให้ประพฤติดนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น ฆ่าสัตว์ไม่บาป ทูริตเงินหลวงบ้างไม่เป็นไร ใครๆ เขาก็ทำกันทั้งนั้น นำความเข้าใจที่ผิดๆ ของตน มาตัดสิน มาอ้างอิง มาแนะนำสั่งสอนบุคคลอื่นว่า ถูกต้องเป็นจริง สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวงทั้งสิ้น การให้การยอมรับ การให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ความชอบธรรมกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ ก็ถือว่าเป็นความผิดของตนเองด้วยเช่นกัน

สิกขาบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ที่พึงละเว้นจากการพูดความเท็จ เพราะการพูดความเท็จเป็นหนทางแห่งความเสื่อมของมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความทุกข์ ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ ในสังคม เป็นต้น หลักธรรมข้อนี้ ผู้วิจยเห็นว่า ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เมื่อเราพูดอะไรกับใครก็ตาม เราพูดด้วยความสัตย์จริง จะทำให้เราเป็นคนมีศักดิ์ศรี มีคนให้ความเชื่อถือ ให้ความเคารพ เป็นคนที่มีเกียรติ จะเป็นคนที่ปลอดภัยจากความเสื่อม เพราะธรรมย่อมรักษาคณที่ไม่พูดความเท็จ สร้างศรัทธา ทำให้มีคนเชื่อถือในคำพูดที่กล่าวออกไปทุกครั้ง

สิกขาบทที่ ๕ สุราเมรยมัชฌมาทัญฐานา หมายถึง การละเว้นจากการดื่มน้ำเมา ศีลข้อนี้ ได้กำหนดรูปแบบออกมาเพื่อให้ละเว้น โดยการไม่ดื่มน้ำเมา การดื่มน้ำเมาในที่นี้ ไม่ได้หมายถึง เพียงการดื่มสุราเท่านั้น แต่ยังให้รวมถึงการเสพของมีนเมาอื่นๆ ด้วย ซึ่งมีผลเสียต่อร่างกายและสติปัญญา เช่น การเสพยาบ้า การเสพยาโรอื่น การสูบกัญชา การสูบบุหรี่ การดมกาวและสารระเหยอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้ร่างกายเสื่อมโทรมทำให้สติปัญญาเสื่อมถอย การกระทำความชั่วข้างต้น สงเคราะห์เข้าเป็นการดื่มน้ำเมา

สิกขาบทนี้ มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน ที่พึงละเว้นจากการดื่มน้ำเมาและการเสพของมีนเมาอื่นๆ ซึ่งจะมีผลเสียต่อร่างกายและสติปัญญาของตน เป็นเหตุให้เสียทรัพย์ เป็นเหตุให้ก่อวิวาท เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง เป็นเหตุให้เกิดโรค เป็นเหตุให้เสียกิริยาอาการ ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ตั้งอยู่ในความประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งความตาย การเสพของมีนเมา มีโทษต่อตนเองและผู้อื่น การละเว้นเสียจากการดื่มน้ำเมาและเสพลิงมีนเมาอื่นๆ ได้ พระพุทธองค์ ตรัสว่า เป็นมงคลแก่ชีวิต เป็นมงคลแก่สังคม ผู้วิจัยเห็นว่าศีลข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการประพฤติปฏิบัติตน ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญ ถ้าหากทุกคนยึดหลักธรรมข้อนี้ไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและครอบครัว ต่อสังคม ต่อหมู่คณะ ต่อองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ “ดื่มน้ำเมาขาดสติ หมดสตางค์ ไม่ดื่มน้ำเมา มีสติ มีสตางค์”^{๑๑} บุคคลใดละเมิดเบญจศีลบุคคลนั้นขาดหิริ โอตตปปะ

ข. เบญจธรรม หมายถึง หลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงนำมาสั่งสอนมนุษย์เกี่ยวกับการใช้ความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ควรยึดถือปฏิบัติควบคู่ไปกับ “เบญจศีล” เมื่อปฏิบัติเบญจศีล โดยการละเว้นการทำความชั่วได้แล้ว ก็ควรประกอบกรรมดีไปพร้อมๆ กัน คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในฝ่ายกุศล โดยไม่ประกอบกรรมชั่วทั้งปวง ซึ่งเรียกว่า “เบญจธรรม” ถ้าหากผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร นำหลัก “เบญจศีลและเบญจธรรม” มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากร ก็จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรและตัวผู้ปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

๑. เมตตากรุณา เป็นธรรมที่คุ้มครองรักษาตนให้ละเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่น ละเว้นจากการทำลายชีวิตผู้อื่น ทำให้ไม่คิดศัลข้อที่ ๑ เพราะความเมตตากรุณา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี มีจิตใจโอบอ้อมอารีจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีความต้องการให้เขามีความ

^{๑๑}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๒-๓๐๓.

เป็นอยู่อย่างสงบสุข ตามสมควรแก่ฐานะของเขา เมื่อเห็นเขามีความทุกข์ ความเดือดร้อน ก็พลอยห่วงใยไปกับเขาด้วย เพราะมีจิตคิดจะช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์อยู่ตลอดเวลา หลักธรรมข้อนี้ เป็นหลักธรรมที่สอนให้มนุษย์รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ผูกอาฆาตพยาบาทจองเวรต่อกัน ความเมตตากรุณา เป็นรากฐานของจิตในฝ่ายกุศล ของคนที่รักษาศีลประพฤติธรรม ถ้าหากสังคมใด ชุมชนใด องค์กรใด มีบุคลากรยึดถือหลักเมตตากรุณา เป็นหลักประพฤติปฏิบัติเป็นปกติ สังคมนั้น ชุมชนนั้น องค์กรนั้น ย่อมมีแต่ความสงบสุข ปัญหาความขัดแย้งจะหมดไป ถ้าหากผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร นำหลักธรรมข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน จะสามารถแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้เป็นอย่างดี เช่น ๑. ได้ภาษี ๒. ได้เพื่อน ๓. ได้ผลงาน ๔. ได้ความร่วมมือจากบุคคลอื่นๆ เป็นต้น

๒. สัมมาอาชีพ หมายถึง มีความเพียรพยายามในการประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อให้เป็นไปในทางที่ชอบ โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พระพุทธองค์ทรงตรัสถึง ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ไว้ในอริยมรรค ๘

ว่าด้วยการหาเลี้ยงชีพโดยชอบ คือ ประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น เช่น เป็นเจ้าหน้าที่สรรพากร เป็นพยาบาล เป็นกรรมกร เป็นทหาร เป็นต้น ล้วนแต่ต้องลำบากตรากตรำในการทำงานเพื่อหาเงินมาเลี้ยงชีพ ความเพียรพยายามในการทำงานหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต ซึ่งเป็นการรักษาศีลประพฤติธรรมอย่างหนึ่ง โดยละเว้นจากการเป็น “มิชฉาชีพ” ละเว้นจากการลักขโมย และให้หมายถึง ละเว้นไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่นโดยเอาหน้าที่การงานของตนไปใช้ในทางที่ผิดๆ เช่น ข่มขู่เอาทรัพย์สิน คอร์รัปชั่น หลอกลวงเอาทรัพย์สิน เป็นต้น ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๒ “โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของตนว่า เราเกิดมาเป็นมนุษย์ผู้มีใจสูง เราจะมาประกอบอาชีพที่ทุจริตทำไม สร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่นทำไม คิดได้ดังนี้แล้ว ไม่ทำดีกว่า ถ้าหากถูกจับได้เราจะต้องพบกับความเดือดร้อนนำไปสู่ความเสื่อม เป็นทุกข์ ทำให้เสียชื่อเสียง อาจต้องได้รับโทษในวันข้างหน้า แล้วละเว้นในที่สุด”

หลักธรรมข้อนี้ ผู้หน้าที่จัดเก็บภาษีอากรจัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและองค์กร หรือเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่น การปฏิบัติงานควรตั้งอยู่ในความเมตตากรุณา เมื่อมีความเมตตากรุณา

เกิดขึ้นในใจ การปฏิบัติงานย่อมเป็นไปในทางที่ถูกต้อง ได้แก่ ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และศีลธรรม เป็นการประกอบอาชีพชอบ คือ สัมมาอาชีพ นั่นเอง

๓. กามสังวร หมายถึง การสำรวมในกามคุณ คือไม่หมกมุ่นอยู่ในกามารมณ์ จนเป็นเหตุให้ทำกรรมชั่วมกับบุคคลอื่น เช่น การล่วงเกิน การประทุษร้ายทางเพศ หลักธรรมข้อนี้ช่วยป้องกันไม่ให้ทำผิดศีลข้อที่ ๓ ได้ ชายใด หญิงใด เมื่อเป็นคู่ครองกันแล้วจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่ประพฤตินอกใจกัน ชายใด หญิงใด มีใจรักใคร่ชอบพอกัน ถ้าหากตกลงจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ต้องขออนุญาตต่อผู้ปกครองของ ฝ่ายชาย หรือ ฝ่ายหญิง นั้นก่อน เพื่อมิให้ละเมิดศีลข้อที่ ๓ การไม่ละเมิดศีลข้อดังกล่าวก็จะเป็นการช่วยป้องกันมิให้เกิดโรคต่างๆ ที่มีต้นเหตุมาจากการมีเพศสัมพันธ์ได้ ทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ปัจจุบันนี้สังคมต้องตามไปแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ เด็กทารกถูกนำไปทิ้งตามที่สถานต่างๆ ก็เพราะมนุษย์เราไม่รู้จักละเว้นในกามารมณ์ นั่นเอง

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้เตือนสติของตน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง และครอบครัว สามารถทำไปตักเตือนลูกหลานญาติมิตร เพื่อนร่วมงานให้รู้จักอดทน อดกลั่น ต่อการประพฤติผิดศีลธรรมเกี่ยวกับเรื่องกามารมณ์ เช่น การนอกใจกันระหว่างสามีและภรรยา จะเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกของครอบครัว เป็นทุกข์ จิตใจสับสน ท้อแท้ในชีวิต ขาดสมาธิในการทำงาน หากไม่ละเว้นในการประพฤติผิดศีลข้อนี้แล้ว ชีวิตจะเศร้าหมอง เป็นที่ติเตียนของบุคคลอื่น ถ้าเป็นข้าราชการมีความผิดทางวินัย เรื่องชู้สาว อาจถูกลงโทษทางวินัยได้ เมื่อรู้ดังนี้แล้ว ควรละเว้นเสีย เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว

๔. สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง พุดแต่ความเป็นจริง ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๔ การไม่พุดเท็จ โกหก หลอกลวง ไม่ทำลายประโยชน์ของบุคคลอื่น มีความยุติธรรม เป็นคนตรงไปตรงมา มีเหตุผล มีหลักการ การพุดความจริง จะสร้างความเชื่อถือ สร้างความศรัทธา ให้บุคคลอื่นเห็นว่า เราเป็นคนมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เชื่อถือได้ และต้องละเว้นจากการพุดคำหยาบ พุดเพื่อแฉ พุดส่อเสียด ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายความเชื่อถือของตนไปเสีย

หลักธรรมข้อนี้ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการปฏิบัติงานและนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เป็นอย่างดี จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่น เมื่อทุกคนมีความจริงใจต่อกัน ย่อมไม่พุดความเท็จ จะพุดแต่สิ่งที่เป็นความจริง และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่น เมื่อเราเป็นคนพุดจริง ทำจริง ก็จะทำให้

บุคคลอื่น มีความเชื่อถือ มีความศรัทธา เกิดความไว้วางใจในตัวเรา เมื่อมีการประสานงาน ขอความร่วมมือ รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกัน ก็จะได้รับความร่วมมือด้วยดี เป็นไปด้วยความราบรื่น เนื่องจากเราเป็นคนมี ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่พูดความเท็จ พูดแต่ความจริง ทำจริง ย่อมเป็นที่ไว้วางใจต่อบุคคลอื่นๆ การทำงานย่อมประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้

๕. สติ หมายถึง การระลึกได้ คือ การระลึกรู้ตนเองในปัจจุบันขณะ ระลึกรู้ในอดีตและในอนาคต สติมีหน้าที่ระลึกนึกคิด คอยตรวจสอบ ไม่ให้เผลอเผลอ ประมาทเลินเล่อ ในการกระทำของตน เช่น การพูด การคิด เป็นต้น สิ่งที่เป็นตัวทำลายสติของเรา ได้แก่ สุราและเมรัยตลอดจนสิ่งเสพติดทั้งหลาย เราจะรักษาสติของเราให้สมบูรณ์อยู่ได้ ก็ต้องงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตลอดจนสิ่งเสพติดทั้งหลาย โดยรักษากายไม่ให้ผิดในศีลข้อที่ ๕ ถ้าหากเรางดเว้นการเสพสิ่งมีเมาต่างๆ ได้ ชีวิตของเราก็จะมีความสุข ไม่ตกอยู่ในความประมาท มีสติที่สมบูรณ์คอยควบคุมการกระทำของเราอยู่ตลอดเวลา การทำกิจการงานใดๆ ก็ตาม ย่อมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่เกิดความเสียหาย และไม่เป็นที่รังเกียจของบุคคลอื่น เมื่อคิดได้ดังนี้แล้ว ควรงดเว้นโดยเด็ดขาด^{๑๒}

หลักเบญจธรรม ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้ หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เป็นปกติ ก็เหมือนกับได้ประพฤติปฏิบัติหลักพรหมวิหารไปด้วยพร้อมๆ กัน บุคคลใดมีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น ย่อมเป็นที่รักของคนทั่วไป การปฏิบัติงาน การประสานงาน การขอความร่วมมือจากบุคคลอื่น ย่อมได้รับความร่วมมือด้วยดี เพราะเมตตาธรรม เป็นเครื่องผูกมิตร ผูกไมตรี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากร ได้เป็นอย่างดี บุคคลใดละเมิดเบญจธรรมบุคคลนั้นเป็นคนขาดหิริ โอตตปปะ

๔.๑.๑๐ อปริหานิยธรรม ๗

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ อปริหานิยธรรม ๗ แล้วเห็นว่า เป็นหลักธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติตามไปสู่ความเจริญก้าวหน้า หลักธรรมข้อนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีอากรได้ โดยนำไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของบุคลากรขององค์กร ให้นำไปสู่ความสำเร็จ และ เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ แล้วจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

^{๑๒}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๐๘/๓๔๑.

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง มีการประชุมกันบ่อยๆ เป็นการพบปะหารือกันระหว่างบุคคลากรภายในองค์กร เป็นการระดมความคิดความสามารถที่ทุกคนมี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และปัญหาต่างๆ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบาย ในการประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในองค์กรได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดเก็บภาษีอากรเป็นอย่างมาก ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องมีการระดมความคิดเห็นของบุคคลากรภายในองค์กร เพื่อนำความคิดเห็นของแต่ละคนมาสรุป แล้วนำเสนอให้ทุกคนที่อยู่ในที่ประชุมนั้นลงมติเห็นชอบ ถ้าในที่ประชุมส่วนมากเห็นชอบแล้ว ให้ใช้มติในที่ประชุมเห็นชอบไปดำเนินการต่อไป

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก หมายถึง พร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ งานส่วนรวมทุกคนจะต้องทำร่วมกันซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน และต้องทำให้เสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้

หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรได้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการรับทราบ ข้อมูล ในที่ประชุมเหมือนกันทุกคน ถ้าทุกคนเข้าประชุมพร้อมเพรียงกัน เลิกประชุมพร้อมเพรียงกัน ตามกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้ ทุกคนที่อยู่ในประชุมก็จะได้รับทราบข้อมูล ในการประชุม มติในที่ประชุมเหมือนกัน เมื่อกลับไปทำงานตามมติที่ประชุมมอบหมาย ก็จะไม่เกิดความผิดพลาด

๓. ปฏิบัติตามกฎหมาย หมายถึง ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ทุกคนที่เป็นสมาชิกขององค์กร จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรอย่างเคร่งครัด เพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพื่อให้มีศักยภาพในการบริหารงานภายในองค์กร จนเกิดผลดีในการปฏิบัติงานของบุคคลากรต่อไป

หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรได้ เพื่อความเป็นระเบียบ ความถูกต้อง ในการประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลากรภายในองค์กร ให้มีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ หมายถึง ต้องปฏิบัติตามคำตักเตือนเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน เพราะท่านเป็นผู้ประสพการณ์มามาก ในองค์กรต่างๆ จะต้องเป็นผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวข้องกันที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ องค์กรจะต้องมีผู้นำและผู้ตามซึ่งเป็นหลักการ

บริหารงานด้านปกครองของหมู่คณะ ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยขององค์กร และมีหน้าที่สั่งการ ซึ่งเป็นเรื่องของผู้นำหรือผู้ใหญ่จะพึงปฏิบัติ ผู้นำมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่ง

หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร และเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้นำต้องวางตัวในฐานะเป็นผู้นำ รู้จักทำตัวอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่วางตัวเสมอท่าน ให้เกียรติ ให้การยกย่องท่านทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๕. ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น หมายถึง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่พูด ไม่ทำอะไรตามใจชอบ รักษาระเบียบวินัย คอยระวังตน คอยข่มจิตของตน อดทนต่ออำนาจความอยาก ถ้าหากใครปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมทำให้สังคมมีความสุข ไม่สร้างความขัดแย้งต่อกัน มุ่งสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ให้ยั่งยืน

หลักธรรมข้อนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายการบริหารขององค์กรได้ เช่น การเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว การพูดอะไรออกไปโดยไม่คิด การทำอะไรตามใจชอบ การกระทำได้กล่าวเป็นการทำลายความดีความงามของตนเองทั้งสิ้น ควรนำหลักทวิโศตตปปะ มาจำกัดความอยากในสิ่งที่ไม่ดีไม่งามออกไปเสียจากตัวตนของเราให้หมดสิ้น เพื่อสร้างองค์กรให้มั่นคง ต้องจำกัดความอยาก ความเห็นแก่ตัว ความขัดแย้งออกไป โดยพัฒนาศักยภาพทางด้านจิตใจของบุคลากรให้มีคุณธรรมมากขึ้น

๖. รักความสงบ หมายถึง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เป็นผู้มีจิตใจงาม เพราะขัดเกลากิจใจของตนอยู่เสมอ เป็นผู้ประพฤติดีไม่ตั้งอยู่ในความประมาท การที่บุคลากรขององค์กรเป็นคนดีมีคุณธรรม ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี เป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรได้เป็นอย่างดี

๗. ตั้งใจส่งเสริมคนดี หมายถึง สนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี สรรหาคนดีมีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร เป็นกำลังในการพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงและยั่งยืนสืบไป^{๑๑}

หลักธรรมทั้ง ๗ ประการนี้ เป็นหลักธรรมที่ควรนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวนโยบายในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะภายในองค์กรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีงานอะไรก็ช่วยกันทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จะทำอะไรก็ต้องปรึกษาหารือกัน ขอมติใน

^{๑๑}ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๖/๘๒-๘๓.

ที่ประชุม ลงความเห็นร่วมกัน นำมติในที่ประชุมไปปฏิบัติ เชื่อฟังคำแนะนำของผู้บริหารหรือผู้นำองค์กร สรรหาคนดีมีความสามารถเข้าร่วมงานเพื่อช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้เป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี ขององค์กรอย่างยั่งยืนยาวนานต่อไป การทำงานร่วมกันจะต้องมีความละเอียดต่อการประพฤติดต่อกัน และมีความเกรงกลัวต่อการถูกตำหนิติเตียนจากเพื่อนร่วมงาน ให้ความเคารพในกติกาขององค์กร

๔.๑.๑๑ สัปริสธรรม ๗

ผู้วิจัยพิจารณาความหมายของ สัปริสธรรม ๗ แล้วเห็นว่า เป็นธรรมของคนดี ของนักปราชญ์ ของบัณฑิต ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการจัดเก็บภาษีอากร ได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

๑. รัชมัญญตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้ถึงความเป็นจริง เช่น รู้ว่าปีภาษี ๒๕๕๗ ผลการจัดเก็บภาษีอากรได้ต่ำกว่าประมาณการ เพราะมีผู้มาขึ้นแบบแสดงรายภาษีการน้อย กว่าปีภาษี ๒๕๕๖ ในปีภาษี ๒๕๕๖ ผลการจัดเก็บภาษีอากรได้สูงกว่าประมาณการ เพราะเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบสภาพกิจการของสถานประกอบการสม่ำเสมอ ทำให้ผู้ประกอบการยื่นยอดรายรับสูงขึ้น เมื่อเรารู้ถึงสาเหตุของการจัดเก็บภาษีอากรได้ต่ำกว่าประมาณการของปีภาษี ๒๕๕๗ แล้ว เพราะเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบสภาพกิจการของสถานประกอบการไม่ต่อเนื่อง จึงเป็นสาเหตุทำให้ผลการจัดเก็บภาษีอากรได้ต่ำกว่าปีก่อน จะแก้ไขปัญหาลดการจัดเก็บภาษีอากรได้ ก็ต้องนำหลักธรรมข้อ “ วิริยะ ” คือ ความเพียรพยายาม พร้อมด้วยหลัก “ จันติ ” คือ ความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่ออุปสรรคต่างๆ มาใช้เป็นแรงผลักดัน เป็นแรงกระตุ้น ในการปฏิบัติงานและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาผลการจัดเก็บภาษีอากรให้ประสบผลสำเร็จได้

๒. อัถถัญญตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักผล คือ รู้ว่าเมื่อทำไปแล้วจะมีผลออกมาอย่างไร เช่น เราเป็นนิติกร มีหน้าที่เร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง แต่เราไม่อ่านระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดทำตามความนึกคิดของตน เมื่อลูกหนี้ภาษีอากรไม่ยอมนำเงินมาชำระหนี้ภาษีอากรภายในกำหนดเวลา ก็ไม่ออกหนังสือเตือน ไม่สอบสวนทรัพย์ ไม่ยึดทรัพย์ ภายในกำหนดเวลา บุคคลที่เป็นหนี้ภาษีอากรอาจจะยกย้ายถ่ายเททรัพย์ เพื่อป้องกันมิให้ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์ไปขายทอดตลาดได้ ผลที่ได้รับ คือ ทำให้รัฐเกิดความเสียหาย เนื่องจากไม่ สามารถยึดหรืออายัดทรัพย์มาขายทอดตลาดใช้หนี้ภาษีอากรค้างได้ ผู้มีหน้าที่การเร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง อาจถูกลงโทษ หรือ ถูก

ตั้งกรรมการสอบได้ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อ เมื่อรู้ดังนี้แล้ว ควรมิตติระลึกรู้อยู่เสมอว่า เราเป็นใคร มีหน้าที่ทำอะไร จะต้องทำให้แล้วเสร็จเมื่อไร ถ้าไม่ทำจะมีผลเป็นอย่างไร

๓. อัตตัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้ว่าตนเป็นใคร มีหน้าที่ทำอะไร เช่น รู้ว่าตัวเราเป็นเจ้าของที่สรรพากร มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร เราจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสม เพื่อสร้างศรัทธา สร้างความเชื่อถือ ผูกมิตรกับเพื่อนร่วมงาน และผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ทั้งเพื่อน ได้ทั้งภาษี

๔. มัตตัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ไม่เห็นแก่ได้อย่างเดียว เช่น กรมสรรพากรก็ตั้งประมาณการในการจัดเก็บภาษีอากรของแต่ละปีภาษี หรือ ประมาณการในการใช้งบประมาณของการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละปีภาษี สำหรับตัวเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานก็จะต้องรู้จักประมาณตน ในเรื่องของความเป็นอยู่ให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน คือ ไม่ใช่จ่ายจนเกินความจำเป็น อาจจะทำให้เกิดความเดือดร้อนในวันข้างหน้าได้ ซึ่งจะเป็นต้นเหตุของการทำผิดศีลธรรมและกฎหมาย เช่น การทุจริต คอร์รัปชัน เป็นต้น

๕. กาลัญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการงานนั้นๆ เช่น การออกไปตรวจคัดเดือน ตรวจไตรมาส ตรวจตัดปี จะต้องใช้ระยะเวลาทำการตรวจแต่ละครั้งกี่วัน จึงจะแล้วเสร็จ หรือ รู้ว่าควรจะต้องประชุมประจำเดือนวันใดที่จะไม่ส่งผลกระทบกับการจัดเก็บภาษีอากร ฉะนั้น ทุกคนควรจะใช้เวลาอันจำกัดนี้ อย่างมีคุณค่าที่สุด และให้คุ้มค่าที่สุด เพราะเวลาที่ล่วงเลยไปแล้วไม่สามารถจะนำกลับมาใช้ได้อีก จะเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ในปัจจุบันขณะ ท่านจะต้องไตร่ตรองให้รอบคอบว่า ท่านควรจะทำอะไรก่อน ควรจะทำอะไรทีหลัง และจะต้องทำกิจการงานนั้นๆ ให้เสร็จภายในกำหนดเวลา จึงจะเป็นผู้รู้จักกาล

๖. ปริสัญญญา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ รู้จักกลุ่มคน รู้จักหมู่คณะ รู้จักชุมชน และรู้จักประชุม เช่น ในฐานะที่เราเป็นหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร เราจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศ นิสัยของคนในชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมของเขาให้เสียก่อน เพื่อให้รู้เขาให้รู้เราว่า เราจะต้องปฏิบัติตนต่อคนในชุมชนนั้นๆ อย่างไร เมื่อเราเข้าไปหาเขาจะต้องแสดงกิริยาอาการอย่างไร จะต้องพูดอย่างไร ชุมชนนั้นควรจะสงเคราะห์เขาอย่างไร เราจะได้วางตัวให้เหมาะสมกับชุมชน

นั้นๆ เพื่อเป็นการผูกมิตร สร้างความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องที่เราจะทำ ให้เขาเห็นด้วย คล้อยตาม และให้ความร่วมมือในที่สุด ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้

๗. ปุคคลปรปักษ์ หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล คือ รู้ว่าเขาเป็นใคร มีความเป็นมาอย่างไร เป็นคนดีที่ควรคบหาได้หรือไม่ มีอริยาศัยอย่างไร มีความสามารถด้านใด เป็นคนมีศีลธรรมหรือไม่ และรู้ว่าควรจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลเหล่านั้นอย่างไร จะใช้ จะดำเนิน หรือยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร หลักธรรมข้อนี้ ใช้เป็นเครื่องเตือนสติให้เราเป็นคนที่มีสติพิจารณาบุคคลที่เราจะเข้าไปอยู่ใกล้ หรือคบหาสมาคมด้วย ว่าเขามีภูมิหลังเป็นมาอย่างไร ให้รู้จักเราแยกแยะบุคคลเหล่านั้นว่า เขามีความสามารถและมีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่การงานหรือไม่อย่างไร และควรจะใช้เขาทำงาน หรือขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างไร ควรจะคัดเลือกบุคคลเช่นไรเข้ามาทำงานภายในองค์กร เป็นต้น^{๑๔}

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร สามารถนำหลักสัปปริสธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพราะหลักธรรมข้อนี้ ทำให้เราเป็นคนรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักกาล รู้จักประมาณ รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล เมื่อเรารู้ถึงสาเหตุที่จะทำให้เกิดผลเสีย และสาเหตุที่จะทำให้เกิดผลดีแล้ว เราก็สามารถจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทันทีที่จะเป็นผู้ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้จะต้อง “รู้เขารู้เรา” รู้เขา เช่น รู้ว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีเขาประกอบกิจการอะไร ทำมานานเท่าไร เป็นคนมีนิสัยเป็นอย่างไร เราจะได้ปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้อง เป็นต้น รู้เรา เช่น รู้ว่าเราเป็นใคร มีหน้าที่ทำอะไร งานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานอะไร และจะต้องทำให้แล้วเสร็จเมื่อไร เป็นต้น เราจะต้องพิจารณาบุคคลที่อยู่รอบข้างตัวเราว่า เขาเป็นใคร มาจากไหน เป็นคนชั่วหรือคนดีอย่างไร จะคบหาด้วยได้หรือไม่ มีอริยาศัยอย่างไร มีความรู้ความสามารถในด้านใด ควรจะมอบงานให้เขาทำ หรือขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานในด้านใด จึงจะเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

^{๑๔}ที.ป. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

๔.๒ การนำหลักสิทธิोटตปปะมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการชำระภาษีอากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษี

เจ้าหน้าที่สรรพากรจะต้องมีจิตสำนึกรู้สึกละอายใจในเมื่อไม่สามารถจัดเก็บภาษีให้ได้ตามประมาณการที่รัฐบาลมอบหมายให้จัดเก็บ และต้องมีความเกรงกลัวต่อการถูกดำเนินคดี หรือถูกย้ายไปหน่วยงานอื่น เมื่อไม่สามารถจัดเก็บภาษีให้ได้ตามเป้าประสงค์ของรัฐบาล

ฉะนั้น เมื่อเกิดความละอายและกลัวว่าจะจัดเก็บภาษีไม่ได้ตามเป้าประสงค์ จะต้องทำประชาสัมพันธุ์ ระเบียบ วิธีการชำระ สถานที่ชำระ ตามสื่อต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ทราบถึงหน้าที่ของตนว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อมีรายได้ตามกฎหมายประมวลรัษฎากรกำหนด และมีรายได้ถึงเกณฑ์ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี ต้องมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษี ตามวันเวลา ณ สถานที่กรมสรรพากรกำหนด หากไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ ในกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือให้เกิด หิริ ความละอาย ไม่กล้าหลบเลี่ยงเสียภาษีและให้เกิด โอตตปปะ มีความเกรงกลัวต่อผลของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งมีความผิด จะต้องได้รับโทษตามกฎหมายกำหนด เช่น โทษปรับ โทษจำ หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ดังนั้น จะให้ประชาชนมีความละอายและเกรงกลัวการถูกลงโทษมีหิริ โอตตปปะ จะต้องแจ้งโทษที่จะพึงได้รับให้ผู้เสียภาษีทราบ จะได้พึงระวังไม่ละเมิดกฎหมาย ระเบียบของสังคมต่อไป

ปัญหาต่าง ๆ ควรนำหลักธรรมมาแก้ไข ดังนี้

ปัญหา	หลักธรรมที่นำมาใช้
๑. ปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับประมวลรัษฎากรของประชาชน นิติบุคคล	หลักอิทธิบาท ๔ ๑. ตัวผู้เสียภาษีต้องศึกษากฎหมาย ระเบียบ เพราะเรามีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ๒. กรมสรรพากร ต้องทำการประชาสัมพันธุ์ให้ความรู้ ความเข้าใจ อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาการจัดเก็บ

๒. ปัญหาสำนักงานบัญชีเสื่อมสอนให้ หลบเลี่ยงภาษีอากร	หลักอิทธิบาท ๔ หิริโอตตปปะ ๑. โดยมีความเอาใจใส่ชี้แจงให้ทราบถึง ความผิด ๒. ถ้าหากไม่เลิกประพฤติให้ดำเนินการทาง กฎหมาย
๓. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง ของเจ้าหน้าที่	หลักหิริโอตตปปะ ๑. ให้รู้สึกอายต่อการถูกติเตียน ๒. ให้เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษในการ ประพฤติผิดต่อกฎหมาย
๔. ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	หลักหิริโอตตปปะ ๑. ให้รู้สึกอายต่อการถูกติเตียน ๒. ให้เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ทางวินัย ทาง อาญา
๕. การทำรายจ่ายเป็นเท็จของผู้เสียภาษี	หลักหิริโอตตปปะ ๑. ให้รู้สึกอายต่อการถูกติเตียน ๒. ให้เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ตามกฎหมาย เช่น โทษปรับ โทษจำ หรือทั้งปรับทั้งจำ
๖. การทำใบกำกับภาษีปลอม	หลักอิทธิบาท ๔ หิริโอตตปปะ ๑. ให้เจ้าหน้าที่สรรพากรจะต้องเอาใจใส่ออก ตรวจบ่อยๆ ชี้แจงให้ทราบถึงโทษในการทำ ใบกำกับภาษีปลอม ๒. ตัวผู้เสียภาษี ต้องนำหลักหิริ โอตตปปะมาใช้ ควบคุมความประพฤติของตน

๗. ปัญหา ปริมาณงานของเจ้าหน้าที่มีมากเกินไป	หลักอิทธิบาท ๔ ชั้นติ ๑. ทำงานให้เต็มความสามารถ อุทิศเวลาให้แก่ ราชการ ๒. ต้องใช้ความอดทนถึงความสำเร็จของงาน
---	--

๔.๓ สรุป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ควรนำหลักhiri โอตตปปะและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อยกยอควบคุมความประพฤติปฏิบัติตน ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีอากรได้ เพราะว่าการจัดเก็บภาษีอากรนั้น จะต้องใช้คนเป็นผู้จัดเก็บ และคนที่ทำหน้าที่จัดเก็บนั้น ก็คือเจ้าหน้าที่สรรพากร ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องพบปะกับผู้คนจำนวนมาก งานจัดเก็บภาษีอากรจะต้องใช้ความละเอียดอ่อน ตัวเจ้าหน้าที่จะต้องมีความอดทน อดกลั้นสูง มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ อีกประการหนึ่ง เป็นการทำงานเกี่ยวกับตัวเงิน ซึ่งเจ้าหน้าที่สรรพากรมีอำนาจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และนำกฎหมายไปบังคับใช้กับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร เมื่อมีอำนาจแล้วอาจจะพลั้งเผลอไปทำอะไรที่ผิดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และศีลธรรมได้ ที่กล่าวเช่นนี้ มิได้หมายความว่า เจ้าหน้าที่สรรพากรมีความประพฤติปฏิบัติไม่ดี ไม่งาม แต่ประการใด เพียงแต่อยากเสนอแนะให้นำ “หลักhiri โอตตปปะ” ไปใช้เป็นเครื่องป้องกันและควบคุมความประพฤติตนของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้ปราศจากการกระทำที่เป็นบาปทั้งปวง

การเกิด “hiri” ก็เพื่อให้เกิดความระมัดระวังต่อการที่คิดจะประพฤติไปในทางมิชอบ เช่น ทำผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือศีลธรรมอันดี เป็นต้น “โอตตปปะ” ก็เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อผลของการทำความผิด เช่น กลัวถูกติเตียน กลัวถูกลงโทษทางอาญา โทษทางแพ่ง โทษทางวินัย เป็นต้น บุคคลใดก็ตามที่ใช้หลักhiri โอตตปปะ เป็นเครื่องเตือนสติคอยควบคุมความประพฤติปฏิบัติของตนอยู่เสมอ ก็เท่ากับท่านทำตัวเหมือนเทวดา เพราะท่านได้ประพฤติ “เทวธรรม” เป็นธรรมของเทวดา ซึ่งหมายถึง ธรรมที่สร้างคนให้เป็นเทพบุตรเทพธิดา ด้วยร่างกายเป็นมนุษย์นั่นเอง เป็นธรรมที่รักษาคุมครองโลกให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขตามสมควร ผู้ใดประพฤติได้ย่อมจะเป็นผู้ที่ปราศจากความทุกข์ ความเดือดร้อน มีแต่ความสุข ใครอยู่ใกล้ก็ปลอดภัย ไม่ก้าวไปสู่ความเสื่อม

การจัดเก็บภาษีอากรจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้นั้น จะต้องนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน เช่น หลักอิทธิบาท ๔ คือ

๑. จันทะ มีความรักความพอใจกับการได้เป็นเจ้าของที่สรรพากร มีความศรัทธาต่อกรมสรรพากร ซึ่งรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากร ที่เราเป็นผู้เสนอตัวเข้ามาเอง

๒. วิริยะ เมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ทำงานอะไรแล้ว ก็จะต้องมีความขยันหมั่นเพียรทำงานนั้นอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๓. จิตตะ ต้องมีใจฝักใฝ่มีใจจดจ่อกับงานที่ทำอยู่เสมอ หากมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นจะต้องหาวิธีแก้ไข ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๔. วิมังสา จะทำอะไรก็ตามจะต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบครอบ ถ้าทำไปแล้วจะต้องเป็นผลดี เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ต่อหมู่คณะ ต่อสังคม เป็นต้น

ความมุ่งหวังผลสำเร็จในการจัดเก็บภาษีอากร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นถึงแม้จะนำเอาหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บแล้วก็ยังไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองในการจัดเก็บภาษีอากรอย่างมืออาชีพให้มากขึ้น จะต้องศึกษาหาความรู้ วิธีการและเทคนิคในการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายในองค์กร และภายนอกองค์กร เพื่อจะได้เกิดความสัมพันธ์กัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ถ้าหากมีความต้องการจะประสานงานหรือขอความร่วมมือเกี่ยวกับกิจการงานอะไร ก็จะได้มีความสะดวก สบาย เพราะมีความคุ้นเคยกันมาก่อน จะทำให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจกัน และให้ความร่วมมือในที่สุด นักจัดเก็บภาษีอากรมืออาชีพ จะต้องเป็นนักค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานให้มีความชำนาญ จนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ไปทำประโยชน์ให้แก่องค์กร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องคิดเสมอว่า เราทำงานเพื่องานมิใช่ทำงานเพื่อเงิน ถ้าคิดได้ดังนี้แล้ว สิ่งต่างๆ มันจะตามมาทีหลัง เช่น อาจจะได้รับพิจารณาความดีความชอบให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น หรือได้รับการพิจารณาให้ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น และต้องสร้างจุดเด่นให้กับตัวเองให้เป็นที่ศรัทธาเชื่อถือของเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ถ้าหากมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรก็ต้องคิดถึงเราก่อนและจำเราได้ การกระทำได้กล่าวเป็นการปูทางให้เรามีโอกาสก้าวไปเป็นผู้บริหารงานในวันข้างหน้าต่อไป นักจัดเก็บภาษีอากรมืออาชีพจะต้องเป็นคนที่ดีในตัว ใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา จะทำงานอะไรก็ตามย่อมสำเร็จประโยชน์ต่อตนเองและต่อองค์กรตลอดไป